

શ્રી યશોવિજયજી
જૈન ગ્રંથમાળા

દાદાસાહેબ, ભાવનગર.
ફોન : ૦૨૭૮-૨૪૨૫૩૨૨
૩૦૦૪૮૪૬

પ્રસ્તાવના

ભાઈશ્રી અમરચંદ માવજી શાહના “ અભયદાનના અનુભવો ” ના નવા પ્રકાશનને વાસ્તવિક રીતે પ્રસ્તાવનાની આવશ્યકતા ન હોય. કોઈપણ વ્યક્તિનું ચરિત્ર કે, જીવનના વિશિષ્ટ બનાવો, એ ચોંટીને તેમના જીવનની પ્રસ્તાવના કે અનુક્રમણિકા છે. છતાં લેખકે વળુંવેલા અભયદાનના અનેક પ્રસંગની સાથે જીવદયા મંડળીની વતી હું નિમિત્ત હોઈ, તેમની વિશિષ્ટતા તરફ વાંચકોનું લક્ષ ઝેંચવા માટે પ્રસ્તાવના લખવા હું પ્રેરાયો છું.

ભાઈશ્રી અમરચંદ માવજી શાહ એક ધર્મપ્રિય જ્ઞેન હોવા છતાં જાણ્યે અજાણ્યે તેમની અહિંસા પ્રિયતાની કસોટી, તેમજ જીવનના પ્રારંભમાં સ્વીકારેલી નોકરી દ્વારા થઈ, એમ કહેવું એ વાસ્તવિકતા છે. તેમના હૃદયમાં અહિંસા ઓતપ્રોત થયેલી હોઈ, તેમના કસોટી કાળમાં પણ તેમની અહિંસા પ્રિયતાએ વચસ્વ મેળવ્યું. તેમની એ ભાવનાએ તેમના શેઠના માનસપર પણ અસર કરી, અને તેઓ નોકરીના સમય દરમિયાન અભયદાનનો પ્રબંધ કરી, પોતાના આત્માને બચાવી શક્યા. પરિણામે ત્યારપછીના તેમના જીવનમાં અહિંસાને વધારે વિકસાવવાનો સુયોગ તેમને પ્રાપ્ત થયો.

મુંબઈ જીવદયા મંડળીની સાથેના તેમના સંબંધ દરમિયાન પણ તેમજે હંમેશા સિધ્ધાંતને સ્વાર્થ કરતા વધારે ઉચ્ચ માનીને સંપૂર્ણ કર્તવ્ય નિષ્ઠાથી જીવદયાનો પ્રચાર અને અભયદાનના અનેક કાર્યો કર્યા છે, તે તેમની વિશેષતા છે. તેમની એ નિર્મળ અહિંસા પ્રિયતાએ તેમના આત્માને અધિક વિકસાવી ધર્મની અનેક સાધનામાં પ્રેર્યા છે.

તેમણે પુસ્તકમાં વર્ણવેલ અભયદાનના અનુભવો એ તેમની મોટાઇ વધારવાનો કરતાં અહિંસક સમાજને પ્રેરણા આપે એ હેતુથી પ્રગટ કરવામાં આવ્યા હોય એમ હું માનું છું.

આજે જ્યારે અહિંસક સમાજમાં પણ સિદ્ધાંતની સક્રીયતામાં શિથિલતા આવતી જાય છે, ત્યારે ભાઈશ્રી અમરચંદ માવજી શાહનો અભયદાનનો ઇતિહાસ પ્રેરણા આપે એજ હું ઇચ્છું છું.

૧૪૯ શરાફખાન

મુંબઈ ૨

તા ૬-૪-૬૫

જયન્તિલાલ એન. માન્કર

માનદ્વમંત્રી

મુંબઈનીશ્રી જીવદયા મંડળી

સ્વ. દયાલંકાર પૂજ્ય પિતાતુલ્ય

શેઠ લલ્લુભાઈ દીપચંદ ઝવેરી

અમરસ્મર્યાંજલી

જેણે વિતાવ્યું જીવન જગમાં, જીવદયાના કાર્યમાં;
જેણે વહાવ્યું દાન ઝરણું, મુક જીવ બચાવમાં.
જેણે દીપાવ્યું વીરતાણું, એ સૂત્ર અહિંસા ધર્મનું;
યુગ યુગ એ ‘અમર’ રહો, પ્રતિક લલ્લુભાઈનું.

આપનો બાળ અમરચંદ

ના વંદન

સ્વ. પૂજ્ય પિતાશ્રી

જન્મ

સંવત ૧૯૨૮

આશ્વિન સુદી ૧૦

વિજયાદશમી

પચ્છેગામ

સ્વર્ગવાસ

સંવત ૨૦૦૩

ભાદ્રપદ વદી ૯

બીજાપુર

(કર્ણાટક)

શાહુ માવજી ગાંગજી

પૂજ્ય પિતાશ્રી,

આપનો લાગણીપ્રધાન સ્વભાવ, આપની સરળતા, આપની દુઃખીઓ પ્રત્યેની કરુણાભાવના, ધાર્મિકવૃત્તિ, આદિ આપનાં સદ્ગુણો મારો કીર્મતી વારસો છે. આપે ૫૦ વરસની ઉંમરે પચ્છેગામમાં કાપડની દુકાન બંધ કરી મુ'બઈ જઈ નોકરી કરી આખા કુટુંબને ઉગારી લીધું. મને પાત્રીતાણા ગુરૂકુલમાં ભણાવ્યો, મને લાઇને ચડાવ્યો. આપે ધણા દુઃખ સહન કર્યાં આપનાં ઉપકારનો બદલો વાળવા અસમર્થ છું. આપે છેલ્લું વૃદ્ધાવસ્થાનું જીવન ભાઈ દલીચંદનાં સાનિધ્યમાં કર્ણાટક બીજાપુરમાં સુખ શાંતિપૂર્વક વિતાવી ત્યાંજ આપ દેવગત થયા. આપના અંતિમ દર્શન સંવત ૨૦૦૩ માં બીજાપુરમાં થયા. આપનાં આશિર્વાદ પ્રાપ્ત કર્યાં. આપની પુન્યસ્મૃતિ આ બુકમાં પ્રકાશીત કરી કૃતાર્થતા અનુભવું છું.

આપનો બાળ

અમરચંદના વંદન

સ્વ. પૂજ્ય માતૃશ્રી

જન્મ

સંવત ૧૯૩૮
સિહોર (સૌરાષ્ટ્ર)

સ્વર્ગવાસ

આશ્વિન વદી ૧૪,
સંવત ૨૦૨૦

ખીજપુર (કર્ણાટક)

ટબલબાઈ

પૂજ્ય માતૃશ્રી,

આપના સાનિધ્યમાં બે માસ અમો રહ્યાં. ધર્મઆરાધના કરાવી, આપનાં દર્શન કરી કૃતાર્થતા અનુભવી. આપનો જીવનદીપ જુઝાવાની તૈયારી હતી, પરંતુ અમારી ધીરજ ખુદી અને અમો તળાજા આવ્યા. અને ૨૫ દિવસે આપ સ્વર્ગવાસી થયા, આપનો અદ્ય સમય માટે વિયોગ થયો. મારા પૂજ્ય પિતાશ્રી સંવત ૨૦૦૪નાં ભાદરવા વદી ૬નાં ખીજપુરમાં સ્વર્ગવાસી થયા. આપ પણ ખીજપુરમાં. લઘુબંધુ દલીચંદના તથા અ. સૌ. સુરજ-લક્ષ્મીના સાનિધ્યમાં વૃદ્ધાવસ્થા શાંતિપૂર્વક વિતાવી વિદાય થયા. અખંડ બહેણું કુટુંબ, લીલીવાડી મૂકીને ગયા. આપના આશિર્વાદથી આખું કુટુંબ સુખી છે. આપનાં પૂજ્ય આત્માને અમારી વંદના.

આપના બાળ

અમરચંદ તથા અ. સૌ. સૌભાગ્યના વંદન

અમર વંદના

જેના દીલમાં નિત્ય વહેતા,	વાત્સલ્યા મૃત ઝરણાં,
જેનાં ઉરમાં નિત્ય વર્ષે,	આશિર્વાદ અનંતા,
જેની ગોદમાં લાડ કરીને,	ઉછાર્યા આનંદ કરતા,
માતા તમારા ઉપકારો,	સંભારતા અશ્રુ વહેતા,
માતા તમારા સંસ્કારો,	વારસો છો અમારો,
ધર્મ પંથે જીવન જીવવા,	આપનો એક સહારો.
ત્રાસીવરસે 'ખીબાપુર'માં,	આપસ્વર્ગે સિધાબ્યા,
લીલીવાદી નિરખી નયને,	સંતોષ દીલમાં વહાબ્યા,
દીપોત્સવીનાં મંગળ દીવસે,	મૃત્યુ મહોત્સવ બનાવ્યું,
સંવત બે હજાર વીશે,	સમાધી ટાણે આવ્યું.
સેવા કરી દલીઅંદલાઈએ,	માતૃભક્તિ દિપાવી;
સકળ કુટુંબે ભાવનાથી,	ફરજ પૂર્ણ બનાવી,
અંતિમ દર્શન, પર્યુષણમાં,	કરી કૃતાર્થ થઈયા;
વંદન કરી 'અમર સૌભાગ્ય',	આશિષ લઈ નિકળીયા,
સમતા પૂર્વક સહન કરીને,	વૃદ્ધાવસ્થા વિતાવી;
વિયોગી 'અમર' કરે છે,	વંદના શિર નમાવી,

તળાબ (સૌરાષ્ટ્ર)

દીપોત્સવીદીન સં-૨૦૨૦

આપનોબાળ

અમરવંદના વંદન

બા ગયા

વડિલ ભાઈશ્રી તથા ભાભીશ્રીની સેવામાં, ...મુ. તળાબ

બા ગયા ! આજે સવારના ૭ વાગે ધણી જ શાતા પૂર્વક પૂજ્ય માતૃશ્રીનો દેહ વિલય થયો ! ધણું વરસોથી સાથે જ હતા, જેથી મોહ અને માયાને અંગે ધણું જ દુઃખ લાગ્યું. પૂજ્ય માતૃશ્રીની ખોટ બહુ જ સાલે છે; દીવાનખાતું સુનકાર લાગે છે, ૨૦ વરસની જગ્યા એક દિવસમાં ખાલી ખમ થઈ ગઈ છે. તેમની દરેક વસ્તુઓને જોતાં જ સંસ્મરણો થઈ આવે છે; અને ગળે કુમો ભરાઈ આવે છે, હૈયું કંઈ રાખવા કોશિષ કરું છું, પણ માતૃશ્રીનો સ્નેહ અને તેમનો પ્રભાવ એવો હતો કે, વિસરાય તેમ નથી.

બહુ જ મોલાસર જીવન જીવ્યા. ૮૩ વર્ષમાં કોઈએ પણ તેમનું વચન ઉઘાડ્યું નથી. જીવનમાં કોઈને પણ કડવો શબ્દ કહ્યો હોય તેવું મને યાદ નથી. અત્રે ૨૦ વરસમાં કોઈપણ દિવસ આકરા થયા હોય તેવું બન્યું નથી. કોઈપણ સંજોગોમાં તેમણે કુટુંબને જે સંસ્કારો આપી અત્યારે જે આબાદી સૌ જોઈ રહ્યું છે, તે તેમનો જ પ્રતાપ છે.

માતૃશ્રી જતાં પુછવા ઠેકાણું ચાલ્યું ગયું, જાણે આખો યુગ બદલાયો, ૨૦૨૦ માં માતૃશ્રી હતા, ૨૦૨૧ માં માતૃશ્રી નથી. ગયા વરસે મારા મુખમાંથી ઉદ્ગારો નીકળી પડ્યા હતાં કે, “ ૨૦૨૧માં પૂજ્ય માતૃશ્રી નહીં હોય ” એવું જ બની ગયું છે, જેવી પ્રભુ ઇચ્છા ! હવે તો તેમની કુખને ઉન્નમનનારા તેનાં પૂત્રો-પ્રપૂત્રોએ તેમનાં અમર આત્માને જ્યાં હોય ત્યાં શાંતિ મળે તે રીતે જીવન જીવવાનું છે.

તમો બન્ને યોગ્ય ટાઈમસર અત્રે આવી ગયા જેથી પૂજ્ય માતૃશ્રી ધણો જ ધર્મ પામી ગયા છે. કોઈની મૃત્યુ તિથી વાદ રહી નથી. પૂજ્ય માતૃશ્રીનો મૃત્યુ દિવસ આખા જીવન પર્યંત યાદ રહેશે.

તા. ૩-૧૧-૧૪

બીજાપુર (કર્ણાટક)

લઘુબંધુ

દલીચંદના વંદન

સ્વ. વડિલભાઈ

જન્મ

સંવત ૧૯૪૬

પચ્છેગામ

સ્વર્ગવાસ

સંવત ૨૦૦૪

ભાદ્રપદ વદી ૩

શાહ પુરુષોત્તમદાસ દીયાળ ગાંગળ

વડીલ ભાઈશ્રી,

તમારો વરદાર મોરો, સ્પષ્ટ અને સચોટ વાણી, વ્યવહાર કુશળતા, પરગળું પાણું પ્રેરણાત્મક હતું. તમે તમારા કાકાશ્રી માવજીભાઈનાં સાનિધ્યમાં સૌ ઉછર્યાં. તમારા લગ્ન સિહોર અ.સૌ. અંજવાળીબાઈ સાથે થયા. સુખદુઃખનાં દ્વંદ્વ વચ્ચે પસાર થયા. તમારા ચી. દીપચંદ ચી. અમૃતલાલ ચી. વિનયચંદની ત્રિપુરીએ તમારા કુટુંબનો ભાર ઉપાડી લીધો. મુંબઈમાં લાઈને ચડી ગયા. એ સુખનાં દિવસો જોવા તમે રોકાયા નહીં. અને પરલોક પ્રયાણ કર્યું. પૂત્રો ધર્મિષ્ઠ થયા. પચ્છેગામમાં દહેરાસરમાં તેઓએ માતા પિતાનાં શ્રેયાર્થે પ્રતિમા સં. ૨૦૧૭ માં પંધરાની, પ્રતિષ્ઠા કરી. તમારું પ્રતિક આ જુકમાં પ્રકાશીત કરી, અંજલી અર્પું છું.

તજાજી

આપનો લઘુઅંધુ

અમરચંદ માવજી શાહ

સ્વ. વડિલભાઈ

જન્મ

સંવત ૧૯૫૬
પરછેગામ

સ્વર્ગવાસ

સંવત ૨૦૧૦
વૈશાખ શુદ્ધ ૬

શ્રી પોપટલાલ માવજી શાહ

વડીલ ભાઈશ્રી,

તમે પરછેગામમાં રહી બહુ મોલાસર વટપૂર્વક જીવન જીવ્યા. નિષ્કંપરી હૃદય અને પરગજુ સ્વભાવ 'સાચું' બોલવું ને નિતીથી ચાલવું' આ બે જીવનવૃત્તોને જીવનપર્યાંત સાચવી, માત્ર ૫૧ વર્ષની ઉંમરે વન-પ્રવેશનાં વર્ષમાં આપે ચી. જયંતીલાલ ચી. ધીરજલાલ પાસે કર્ણાટકમાં બાગલકોટ જવાની તૈયારી કરી ત્યાં આપે પરલોક પ્રયાણ કર્યું. ભાઈ દલીચંદ અંતિમ સમયે આવી પહોંચ્યો. હું તળાગ પ્રતિષ્ઠામાં રોકાયો હતો, આપે મને બળર ન આપ્યા, આપનો સદાનો વિયોગ રહ્યો. માતૃશ્રી બીજાનપુરમાં ઝુરતા રહ્યા. આપનું પ્રતિક આ પુસ્તકમાં પ્રકાશિત કરીને અંજલી અર્પું છું. તમારા આત્માની પરમ શાંતિ ઈચ્છું છું.

તળાગ.

વિયોગી લઘુઅંધુ અમરચંદ

પૂજ્ય માજીની યાદ

મમતા ભર્યું મુખડું માડી, યાદ આવે છે અપાર,
માડી તમારા વિયોગે ઝુરે, ઘરમાં સૌ નરનાર;
હતા સહુ સુખમાં માડી, તમારી સેવા માંહી...૧

પચ્છેગામમાં પૂજ્ય પિતાશ્રી, કામદાર પૌપટલાલ સાથ,
રહ્યા માડી તમે વરસો સુધી, સૌની લઈ સંભાળ;
તમારી હુંકમાં માડી, વધી રહી લીલી વાડી....૨

કાકા અમરચંદ તળાવ તીર્થે, કરવા આત્મ કલ્યાણ,
આશિષ લઈ આપનાં માડી, કાકી સૌભાગ્યની સાથ;
તીર્થની સેવા કાળે, તાલધ્વજ તીર્થે બિરાળે...૩

કર્ણાટકના ખીજપુર શહેરમાં, ઇલીચંદ કાકા નિવાસ,
સાયકલની દુકાન કરીને, કુટુંબનો ક્યો ઉદ્ધાર;
તમારા આશિષે માડી, કરી ઘણી પ્રગતી સારી....૪

સૌરાષ્ટ્રમાંથી માજી ખીજપુર, જયંતીલાલની સાથ,
દાદાને લઈ ધીરજ આવ્યો, અપૂર્ણ કરી અભ્યાસ;
કાકાની ભાવના ભારી, સેવા માતાપિતાની સારી...૫

ખે હજાર ચારે દાદા ખ્યાને, ખે હજાર વીશે મા,
કર્ણાટકનાં ખીજપુરમાં, લીધી સમાધી ત્યાં;
દીવાળીને દીવસે માડી, યાદગીરી મહાન રાખી....૬

ખાગલકોટ ગુલબરમા રાયચુર ત્રણે ગામ,
શાહ સાયકલની શાખા ચાલે સુખી છે તમામ;
તમારા આશિષે માડી, ચાલુ થઈ અમારી માડી...૭

કંચન ક્ષેત્રે વિયોગ રહ્યો, આપે લીધી વિદાય,
માતા ગુલાબને સુરજ કાકી, કુટુંબ સાનિધ્યમાં;
ધીરજની વંદના માજી, સ્વિકારજો થઈને રાજી...૮

આપનો ખાજ

ગુલબર્ગી (મૈસુરસ્ટેટ)

ધીરજલાલ પૌપટલાલ શાહ

તા. ૩-૧૧-૬૪

ના વંદન

આત્મ નિવેદન

ચરમ તિર્થંકર શ્રી મહાવીર સ્વામીએ સ્થાપેલ જૈન શાસન અને એ ધર્મનો અનુયાયી હું એ મહાન પ્રભુની આજ્ઞાને અને એમના કહેલા ધર્મને અનુસરનાર એમણે કથેલા મહા વૃતોમાં પ્રથમ વૃત 'અહિંસા'ને હું મન-વચન-કાયાથી પાળવા અને દૂનિયાના સર્વ જીવો પ્રત્યે પ્રેમભાવથી રહેવા ઇચ્છનાર તેમજ જીવોને 'અમયદાન' મળે તેવો પુરુષાર્થ કરનાર અને જગત જીવોનો સેવક થઈ સેવા કરનાર આત્મા છું.

દુનિયામાં જીવો જે નિર્દયપણે કરતાથી પાપીજનોનાં હાથે હણાય છે, જે દુઃખી છે, તે સર્વ પ્રત્યે મારી દીલસ્પર્શી સહાનુભૂતિ છે અને દરેક જીવો દુઃખમુક્ત થાય એવી મારી હંમેશા સાવના છે. એમાં જેટલો આત્મભોગ અપાય, તેટલો આપવા હું હંમેશા તૈયાર છું.

હાલમાં મારું કાર્યક્ષેત્ર હું એક વિષયમાં રહી, ક્ષેત્રવાડ બાંધી, એની પાછળ મંડી રહી એમાં વિનય પ્રાપ્ત કરવા ચાહું છું. વહેંચણીની પદ્ધતિએ હંમેશા કાર્ય સુંદર અને સંગીન થાય છે, એમ મારું માનવું છે, એટલે મારું કાર્યક્ષેત્ર મેં જ મારા અનુભવે જ સિદ્ધ થયું છે, તેની પાછળ સતત મહેનત કરવા માંગુ છું.

મુંબઈ શહેરમાં દુધ માટે આવતા ગાયો ભેંસો જે વસુકી ગયા બાદ કતલખાને વેચાઈ કતલ થાય છે, તેના કુમળા બચ્ચાઓ ભુખે તરસે રીબાઈ મરણ પામે છે, આ મુંગા અખોલ અને જનહિતકારી પશુઓ કે જેના ઉપર માનવ પ્રાણીના જીવન મરણનો આધાર છે તેવા દ્વિર્થાં જીવવદ્ધાના કાર્યમાં એ જીવોને અભયદાન અપાવી માનવ સમાજનું અને પ્રાણીઓનું રક્ષણ કરવા તન-મન-ધનથી, મન-વચન-કાયાથી,

લભથી, જીભથી, હાથથી, પગથી, જે રીતે સેવા થાય તે રીતે કરીને, તેનો ખયાવ કરવા યત્નિક્રીત પ્રયત્ન કરવો અને તે માર્ગમાં જે કાંઈ કષ્ટ ઉપસ્થિત થાય તે મુંગે મોઢે સહન કરવું, લોકોપવાદ સહન કરવો, અને શાંતિના માર્ગે આ પ્રશ્નો ઉકેલ કરાવવો.

જીવહયાનો પ્રશ્ન વિશાળ છે, વ્યાપક છે, છતાં તેના એક વિભાગ તરીકે આ ક્ષેત્રમાં રહી, જનતો પ્રયત્ન કરવો આ માર્ગ હાલ તુરતનું કાર્યક્ષેત્ર છે, છતાં દુનિયાનાં દરેક જીવો ઉપર સમાનભાવ છે, દરેક જીવોનો ખયાવ થાય એવું ઇચ્છુ છું, એ જ મારી રાત્રિ દિવસ ભાવના છે.

એ ભાવનામાં હું ફલીકૃત થાઉં, એવું પ્રાજ્ઞસ્ય મેળવું, આ કાર્યમાં જે જે તકો મને સેવા નિમિત્તે મળે તેનો એક ક્ષણ પણ પ્રમાદ કર્યાં સિવાય સહઉપયોગ કરું અને એ રીતે મારા જૈન ધર્મી જીવનને સાર્થક બનાવું, અને જીવહયાની જ્યોત જગવતો છતો જીવનની છેલ્લી પળ સુધી એ જ ભાવનાથી વિરમું એ જ મારા જીવનની સાર્થકતા એજ મારા માનવ જીવનનું અમૂલ્ય કર્તવ્ય.

મુખ્ય

તા. ૩-૫-૧૯૩૬

અમરચંદ માવજી શાહ

પચ્છેગામ નિવાસી.

આ આત્મ નિવેદન મારા જીવહયા-ગોસેવા અંગેના લેખો કાવ્યો વર્તમાનપત્રોમાં પ્રસિદ્ધ થતા હતા તેની નકલોની મેં એક મોટી ફાઈલ બનાવેલી તેનાં શરૂઆતના પૃષ્ઠ પર આ લખાણ મેં સંવત ૧૯૯૨માં લખેલું તે આ ‘અભયદાનના અનુભવો’નાં પ્રકાશન સમયે તે વખતની ભાવના દર્શાવેલું છે.

અમરચંદ

“ મનુષ્યના અંતરમાં કોઈ ધન્ય પળે શુભ સંકલ્પ જાગે અને એ સંકલ્પને પરિપૂર્ણ કરવા એ સક્રિય બને તો એને જરૂરી સહાય મળતી જ રહે છે.

સાવ પ્રતિકુલ સંયોગો વચ્ચે પણ એનો કર્તવ્ય દીપ અગારા મારી રહે છે. ‘ જીવદયા ’ને ક્ષેત્રે શ્રી અમરચંદ માવજી શાહજી સમર્પણ પણ આવું જ ઉજ્જવળ અને પ્રેરક છે. તેમના જીવનના આ પાવનપ્રસંગો કરુણાજળ સૌંચશે અને મુંગા પ્રાણીઓ માટે કાંઈને કાંઈ કરી છુટવાની ભાવના જગાડી જશે. ”

રાજકોટ

તંત્રીશ્રી “ પરમાર્થ ” માસીક

મે ૧૯૬૫ અંકમાંથી

જયહિંદ કાર્યાલય

‘ અભયદાનના અનુભવો ’ એ શિર્ષક તળે પરમાર્થ માસિકના મે-જુન ૧૯૬૫નાં અંકમાં બે હપ્તે છપાયા છે, તેની ઉપર સુદ તંત્રીશ્રીએ ઉપરોક્ત નોંધ લખી મને આભારી બનાવ્યો છે. તે બદલ તેઓશ્રીનો હાર્દિક આભાર માનું છું. શ્રી જયંતિભાઈ શાહ રાજકોટમાં જીવદયાનું તથા વિશ્વપરિવારની સેવાનું જે ધગશપૂર્વક કાર્ય કરી રહ્યા છે, તે અભિનંદનિય અને અનુમોદનિય છે. વર્તમાનમાં જીવહિંસા એટલી બધી વધી છે કે જેનાં પરિણામે ભારતમાં દુધ-ધીનાં દુકાળ પડ્યા છે, વેળટેબલ લી ખાવાનો સમય આવ્યો છે, રોગો વધવા લાગ્યા છે. ખેતીવાડીમાં બળદોની ખેંચ પડી છે-અનાજની તંગી થઈ છે જ્યાં સુધી ખેતી-ખેડુત-ગાય અને ગોવાળનાં ચાર પાયા મજબુત નહિં થાય ત્યાં સુધી ભારતનો ઉદ્ધાર નથી.

-અમરચંદ

અમરચંદ માવજી શાહ

જન્મ

તૃતીયવનપ્રવેશ

સં. ૧૯૬૫ મહા શુદ્ધ ૭
પરછિગામ

સં. ૨૦૨૧ મહા શુદ્ધ ૭
તળાજી

અ. સૌ. સૌભાગ્ય અમરચંદ શાહ

જન્મ

વનપ્રવેશ

સં. ૧૯૭૦ મહા શુદ્ધ ૭

સં. ૨૦૨૧ મહા શુદ્ધ ૭

મહુવા

તળાબા

॥ अहिंसा परमोधर्मः ॥

अमर एवढ्या साधना

(अलयेदाननां अनुभवो)

पारेवाने अलय ह्यायुं, शांतिनाथ जिनेश्वरम्
मुंगा मृगोने अलय आयुं, नेमनाथ जिनेश्वरम्
अणतो नाग अयावीयो, श्री पार्श्वनाथ जिनेश्वरम्
एवढ्यानी ज्योत जगवी, नमुं वीर जिनेश्वरम्

वितराग जिनलगवंतोये, एवढ्याने परमधर्म कळो
छि, ते तेओश्रीये पोतानां एवनमां आचरी जगतने
“अहिंसा परमोधर्मः”ने संहेशो आयो छि. ये संहेशने
जीवी अनंत लव्य आत्माओ एवनमुक्त थया छि, असारनां
त्रिवीध तापथी शांति पाग्या छि. ये जिनेश्वरोनुं स्मरण
करीने ये वितराग मार्गांनी आराधना भाटे उत्तम એવી
भनुष्यगति, जैनकुण, आर्यक्षेत्र, सद्गुरु, सत् देव, सत्
धर्मની પ્રાપ્તિ થઈ. તેનો સદ્ઉપયોગ કરવાનું પૂર્વપુન્ન્યોદયથી
સાંપડ્યું, તે નિમિત્તો કેવા કેવા સંજોગોમાં સાંપડ્યા; તે
તકોને વધાવી લઈ તેમાં એવોને અલયદાન અંગે એવढ्या
શ્રવૃત્તિનાં અનુભવો થયા છિ, તે પ્રેરણાત્મક અને રસપ્રદ બને
તે માટે થોડી આત્મસ્વાધાનો દોષ વહોરી લઈને એવ-
નીકાનાં સ્વરૂપમાં રજુ કરે છું.

જૈન ધરમી તો તેને કહીયે, જે એવढ्या વ્રત પાળે રે;
સકળએવને આત્મસ્વરૂપે, નિરખી નયનને ઢાળે રે.

મારો જન્મ સંવત ૧૯૬૫ મહા સુદ ૭નાં રોજ સૌરાષ્ટ્રમાં વલ્લભીપુર પાસેનાં ઘેલા નદીનાં કીનારે દેશીવૈદ્યો અને આરોગ્યપ્રદ આયોહવાવાળા પચ્છેગામમાં થયો હતો. મારા પિતાશ્રીનું નામ માવજીભાઈ ગાંગજીભાઈ, મારા માતૃશ્રીનું નામ ટબલભાઈ, મારે એક વડીલભાઈ પોપટલાલ અને એક લઘુ બંધુ દલીચંદ અને લઘુખ્હેન કંચનબેન. હું વચેટ પુત્ર. મારું નામ અમરચંદ.

સાત વરસની ઉંમરે તાલુકાસ્કુલમાં દાખલ થયો. પાંચ ગુજરાતીનો અભ્યાસ કર્યો. ધાર્મિક અભ્યાસ પાઠશાળામાં કર્યો. ૧૨ વરસની ઉંમરે સંવત ૧૯૭૭માં હું પાલીતાણામાં શ્રી યશોવિજયજી જૈન ગુરૂકુળમાં વધુ અભ્યાસ માટે દાખલ થયો. ત્યાં મને સન્મિત્ર પૂજ્ય શ્રી કર્પુરવિજયજી મહારાજનો સત્સમાગમ પ્રાપ્ત થયો, ધાર્મિકસંસ્કારોનું બીજરોપણથ યું.

સંવત ૧૯૮૧માં હું સાત ગુજરાતી અને સાડા ત્રણ અંગ્રેજીનો અભ્યાસ કરી, યોગ અધ્યાત્મનાં અભ્યાસ માટે પાટણ જૈન બોર્ડીંગમાં પૂજ્ય ગુરુદેવની આજ્ઞાથી જવા માટે ગુરૂકુલમાંથી રજા લઈ સ્વવતન ગયો. માતાપિતાની સ્થિતિ સાધારણ હતી. પિતાશ્રી મુંબઈ નોકરી કરતા હતા. પૂજ્ય માતૃશ્રીએ પાટણ જવાની આજ્ઞા આપી નહીં અને ધંધાની ધુંસરીયે પલોટાઈ કુટુંબની ફરજ અદા કરવા ફરમાવ્યું. ૧૯૮૧ થી ૮૩ સુધી ત્રણ વરસમાં અનેક નોકરીઓમાં જોડાઈ અનુભવો મેળવ્યા.

ઊંઠા સુધી લણીયા અમે, વાતો કરવી મોટી ગમે,
જે છે તે છે આતમરામ, ફોગટનાં નાટક તમામ.
સ્વાધ્યાયથી સમજણ પડી, પાટા ઉપર ગાંડી ચડી,
સાધ્ય સાધન સાધના જડી, સિદ્ધિ 'અમર' જોડે કડી.

સં. ૧૯૮૪ની સાલમાં મુંબઈમાં હું એક મુસલમાન દુધનાં વેપારીની નોકરીમાં મહેતાજી તરીકે જોડાયો. તેમને માયોલેસોના તબેલા હતા અને દુધનો ધંધો કરતા. મારે પિમની પેઢી ઉપર નામું લખવાનું હતું. આ નોકરીમાં હું ઠરી-ઝામ થયો છું તેમ મને લાગ્યું અને પિતાશ્રીને ટેકાફા બન્યો.

એક રાત્રે પેઢીમાં હું નામું લખી રહ્યો હતો. લેંસોનાં વેપારીઓ સાથે શેઠ વાતો કરી રહ્યા હતા. એક લેંસ ગુજરાતમાંથી તાજી વીંચાયેલી આવેલી, તેનું પાડુ મરી જવાથી તે વટકી ગઈ એટલે તેને કસાયને વેચવાની વાતો થતી હતી. તે મેં સાંભળી હું ચમક્યો. કસાયખાને વેચવાની વાતથી મારામાં ખીજરૂપે રહેલા સંસ્કારોએ મને ઝણઝણાટી થઈ, હું કંઈ ગાદી ઉપર બેઠો છું? પાપની ધગ-ધગતી ગાદી ઉપર બેઠો છું એનું મને લાન થયું. મને આ હત્યાકાંડની ખબર નહોતી. આ લેંસને બચાવવા માટે મને પ્રેરણા થઈ, શેઠને વાત કરી, આ લેંસને કતલખાને વેચવાને બદલે અમારા મહાજનવાળાઓને આપો તો તેનો જીવ બચી જાય. શેઠ ખુશીથી પાંચ રૂપિયા ઓછા લઈને આપવા જણાવ્યું. તેમણે જણાવ્યું કે અમારે કાંઈ કસાયને વેચવી એવું નથી. અમારે તો દુધહોય ત્યાં મુખી ખીલે બાંધવાની, દુધ ઘટે એટલે તેને વેચી તેની જગ્યાએ ખીજ નવી લાવવાની. એટલે આ તો અમારો દુધનો ધંધો છે. પરંતુ તેને કોઈ લેનાર હોય તો અમે વધુ ખુશી છીએ.

આ લેંસને અભયદાન અપાવવાનું મેં ખીડું ઝડપ્યું, રાત્રે ઘેર ગયો. સુતા સુતા આ લેંસને કેમ બચાવવી તેનાંજ વિચારો આવવા લાગ્યા. સવારે જૈન દેરાસરોની પેઢીઓએ ગયો અને આ લેંસની હકીકત જણાવી. મને

ઝવેરીજ્વરમાં જેડાલાલ મારવાડી જે આવા જીવદયાનાં કાર્યો કરતા હતા ત્યાં, જવા જણાવ્યું. તેમને હું મળ્યો. તેમણે તે લેંસ રૂ. ૬૦માં લીધી અને પાંજરાપોળમાં મુકી આવવા ચીઠ્ઠી લખી આપી, મેં તખેલા ઉપરથી લેંસ મંગાવીને હું પાંજરાપોળ મુકવા ગયો. આ લેંસને અભયદાન મળવાથી મારા આત્માએ અનેરો આનંદ અનુભવ્યો અને મનોમન પ્રતિજ્ઞા લેવાઈ ગઈ કે આવી ૧૦૦ લેંસો મારે છોડાવવી.

આ લેંસનાં પૈસા લેવા મને જીવદયા મંડળીમાં મોકલ્યો. પૈસા લઈ હું બહાર નીકળતો હતો ત્યાં સામેની પેઢીમાં આ સંસ્થાનાં પ્રમુખ સ્થાપક આત્મા-દયાલંકાર શેઠ લલ્લુભાઈ દીપચંદ ઝવેરી જેડા હતા. તેઓશ્રીએ મને બોલાવ્યો. મેં મારી હકીકત જણાવી અને હું આવી પાપની ગાદી ઉપર બેઠો છું, જ્યાંથી મુંગા જીવો કસાયખાને વેચાય છે. હવે મારે શું કરવું? તેનું માર્ગદર્શન માગ્યું. તેઓશ્રીએ મને આશ્વાસન આપ્યું અને જણાવ્યું કે તું આ નોકરીમાં નહીં હો તો પણ તેઓ જે તેનું કર્મ કરવાનાં છે તે કરવાનાં જ છે. ઉલ્ટાનું તારા રહેવાથી આવા જીવોને અભયદાન મળશે માટે નોકરી ચાલુ રાખવી અને જ્યારે જ્યારે આવા ઢોર વેચવાનાં હોય ત્યારે જીવદયા મંડળીમાં આવી જણાવીને છોડાવી લેવા. મને આશ્વાસન મળ્યું. સંતોષ થયો. આ રીતે અકસ્માત રીતે એક લેંસને અભયદાનનાં નિમિત્તમાં હું મુંબઈની શ્રી જીવદયા મંડળીને પગથીયે પહોંચ્યો. મેં માફ જીવન જીવદયાનાં પંથે ગાળવાનો નિર્ણય મનોમન કરી લીધો તે ધન્ય દીન તા. ૧૩-૮-૧૯૨૮નો હતો.

અમર જીવન અહિંસા પંથે, જીવ દયા રથ જોડ્યું રે,
મનમાં રટણ દયાતું રાખી, એ ક્ષેત્રે ચીત્ત ચોડ્યું રે.-૧

રક્ષા કરવા મુંગા જીવોની, ભાવના અંતર જાગી રે,
થંદન સમ શિતળતા વ્યાપી, સંતોષ જીવ ઉગારી રે.-૨

દયા વેલને દીલે ચડાવી, કર્તાવ્યમાં ઉતારી રે,
માનપમાનનો ખ્યાલ તજીને, લાગણી એમાં વધારી રે.-૩

મૃત્યુ અઠાર વર્ષે આ તક, મળતાં પ્રેમથી ઝીલી રે,
જીવ દયા મુંબઈ ક્ષેત્રે, એ વયમાં ખુબ ખીલી રે.-૪

શા કાજ હુણાય? કેમ બચાવાય? અંતરમંથન ચાલ્યું રે,
હરદમ જીવદયાને પંથે, 'અમર' જીવન ગાળું રે.-૫

આ આનંદજનક સમાચાર મેં શેઠને આપ્યા. શેઠ પણ ખુશી થયા અને કસાયની કીંમતથી રૂ. ૫૦ એછા લઈ આપવા વચન આપ્યું. મારો ઉત્સાહ વધ્યો. દર મહીને આઠ લેંસો નીકળે તે જીવદયા મંડળી મારફત છોડાવી હું પાંજળાપોળમાં મુકવા લાગ્યો. છ માસ લગભગ બધું બરાબર ચાલ્યું. પરંતુ આ તો રોજનું થયું, જીવો છોડાવવા ખાતે મદદ મર્યાદીત હતી. આ અરસામાં બારડોલીનો સત્યાગ્રહ પૂર્ણ થયો, સમાધાન થયું. જેડુતોને જમિમાં લેંસોની બદલીમાં મુંબઈથી લેંસો છોડાવીને મોકલવાનું નક્કી થયું અને તે કામ જીવદયા મંડળીને સોંપાયું તેમજ ઘણી લેંસો છોડાવીને ગુજરાતમાં મોકલવામાં આવી. મારી ૧૦૦ લેંસો છોડાવવાની પ્રતિજ્ઞા તો છ માસમાં પૂર્ણ થઈ ગઈ. આ જીવદયાની પ્રવૃત્તિમાં તો મને ધાર્મિકતા સાથે આર્થિક સામાજિક અને રાષ્ટ્રીય ઉદ્ધારનાં દર્શન થયા.

ભારતનું અણુમુલ ધન આ રીતે ગામઠાઓમાંથી ખેંચા આવે અને ભરજુવાનીમાં એક-વેતર દુધ આપી તુરત જ કસાયખાને વેચાય અને તેની કત્તલ થાય, તેના પાડા-પાડી દુધ પીધા વગર કમોતે મરી જાય. અને આ રીતે ભારતનાં પશુ ધનનો ખીજમાંથી નાશ થાય, એ તો સમસ્ત દેશને પ્રજાને લયંકર રીતે નુકશાન કારક આ પ્રવૃત્તિનાં દર્શન થયા. લવિખ્યમાં પ્રજાને દુધ-ધી છાસના સાંસા પડે-અને ભાવી પ્રજાનું આરોગ્ય જોખમાય, માયકાંગલી પ્રજા થાય, ખેતીવાડીનાં સાધનરૂપ બળદો ઘટે આ રીતે આ જીવહયાનાં ધ્યેયમાં સમસ્ત ભારતવર્ષનાં ઉદ્ધારનાં અને આ કત્તલનાં વિષમ ચક્રમાં ભારતની અધોગતિના દર્શન થયા. આ પ્રશ્ન માત્ર ધાર્મિક દષ્ટિની સાથે આર્થિક દષ્ટિએ વિચારવા જેવો લાગ્યો. પૂજ્ય મહાત્મા ગાંધીજીને આ અંગે પત્ર લખેલો તેમનાં તરફથી જવાબ આવ્યો.

વર્ધા તા. ૨૩-૮-૩૪

“તમારો લાંબો કાગળ ગાંધીજીને મળ્યો. ગાંધીજીએ જીવહયાની બ્યાપક વ્યાખ્યા અનેકવાર આપી છે અને માત્ર પ્રાણીઓને છરીથી ન હણવાથી જીવહયાનું પાલન નથી થતું તે પણ જણાવ્યું છે.”
ધ્યારેલાલ.

એટલે આ હિંસાનાં મુળમાં અનેક ખીજાં અનર્થો છે તે સમજાયું.

મુંબઈ નગરમાં આવીયો, મળી નોકરી આ લાઈનમાં, દુઃખો સુધ્યા નજરે દીઠા, કકળી ઉઠયો મમ આતમા. મુંગા બિચારા પ્રાણીઓનાં, દુઃખ ઓછાં કેમ કરે, ભાવના જાગી હયાની, તક મળી સાર્થક કરે.

શેઠની ૮ લેંસો છાડાવવામાં ખુબ કસોટી થઈ-જીવદયા મંડળીમાં એ ખાતે પૈસા નહોતા, શેઠને લેંસો કસાયને ન વેચવા માટે નક્કી થયું હતું. શેઠ લલ્લુભાઈની આજ્ઞાનુસાર હું ઘણાં શ્રીમંતોને ત્યાં જઈ આવ્યો પરંતુ પૈસા મળ્યા નહીં. આમ કરતા કરતા ૨૦ દિવસ વ્યતીત થઈ ગયા. બીજી લેંસો નીકળવાની તૈયારી હતી. હું મુંઝવણમાં મુકાયો. આ લેંસોને બે ત્રણ વખત હાથ ફેરવી આવ્યો હતો, આ લેંસો કસાયને વેચાય તો માફ દીલ કપાય જાય તેમ થયું. શેઠની પાસે એક દીવસની મુદત માગી. શેઠ લલ્લુભાઈને મળ્યો તેઓએ લાચારી બતાવી મારી આંખમાં આંસુ આવી ગયાં. હું પેઢી ઉપર આવ્યો ૪-૫ કાગળો લઈ દર્દીલરી અપીલ લખી. લખતા લખતા પણ આંસુ કાગળ ઉપર પડી ગયા. તેમાં જણાવ્યું કે-૮ લેંસો છાડાવવાનાં રૂ. ૫૦૦) જીવદયા મંડળીમાં કાલે ૧૨ વાગ્યા સુધીમાં ભરવામાં આવશે તો જીવોને અભયદાન મળશે નહીંતર કત્તલખાને વેચાશે. આ અપીલો દેરાસરોએ ચોડી, મહાજનમાં ચોડી, મને આખી રાત ઉંઘ ન આવી. સવારે ંહેલો ઉઠયો પૂજાસેવા કરી ૮ વાગે જીવદયા મંડળીમાં ગયો. ત્યાં બે શ્રીમાનો લલ્લુભાઈ શેઠ પાસે બેઠા હતા. મને જોઈને બાલ્યા આવ બચ્યા તારું કામ થઈ ગયું છે, રૂપિયા આવી ગયા છે અને લેંસો લઈને પાંજરાપોળમાં મોકલાવી દેવાની છે. હું તો હર્ષભર દોડયો શેઠની પેઢી ઉપર, ત્યાં શેઠની ગાડી રસ્તામાં મળી, શેઠને વાત કરી, ત્યાં શેઠે જણાવ્યું કે લેંસોનો સોદો ગઈ કાલે કસાયોને થઈ ગયો. હું તો ઉગ્ર બની ગયો, અને જણાવ્યું કે મેં તમોને ૧૨ વાગ્યાનો ટાઇમ આપ્યો છે, તમારાથી કસાયને વેચી જ શકાય નહીં. શેઠ વિચારમાં પડી ગયા, રસ્તો મુજબ, લેંસોને લઈ ગયા નહોતા, તેમજો મને બે આના

આખ્યા અને તખેલે તુરત જઈ લેંસો છોડી ન આપવા. લૈયાને કહેવરાવ્યું. હું તો સીધો તખેલે ગયો. લેંસો કસાયોને ખોલી ન આપવા જણાવતા લૈયા પણ ખુશી થયા. લેંસો ઉપર હાથ ફેરવી આવ્યો. આ લેંસોને પાંજરાપોળમાં મુકાવી મહાન કસોટીમાંથી પસાર થતાં માફ આત્મબળ સતેજ થયું. આ જીવદયાનું સક્રિયકાર્ય આપકપણે કરવાની તમન્ના જાગી. મારી અપીલથી લગભગ ૧૫૦૦) જીવદયા મંડળીમાં ભરાયા હતા અને ખીજી લેંસો પણ છોડાવવામાં આવી હતી.

લીલાચારા ગીરનાં, અને નિર્મળ નદીનાં નીર,
રૂપરૂપ તેથી બની, દેતી હાંડો કીર.

વેચાણી મુંબઈ વિષે, આખ્યા ત્રણસો દામ,
સાગરમાં વહાણે ચડી, પહોંચી મુંબઈ ધામ,

પોણો મણુ દુખ માહરું, દેતી દીનને રાત,
ગીરની રાણી લાગતી સુંદર મારી જાત.

શેઠ પેઢીમાં બેઠા હતા, રાત્રે હું નામુ લખી રહ્યો હતો. શેઠે જણાવ્યું કે એક લેંસ રૂ. ૩૬) માં કસાયને વેચી છે. તેનાં પૈસા આવ્યા નથી. મારે શેઠની સાથે કરાર હતો કે લેંસો ગાયો વેચવા હોય તો મને જણાવવું. મેં જણાવ્યું કે એવી કેવી લેંસ કે માત્ર ૩૬) માં વેચી. અને હું લૈનાર હતો છતાં શું કામ કસાયને વેચી? શેઠે જણાવ્યું કે પાળવાવાળાએ બેઠને કીધું કે આ લેંસ ઘરડી છે એટલે લીધી નહીં એટલે મને ખીજ ચડી કે તમારે જીવનું કામ છે કે ઘરડી જીવાનનું કામ છે? અને તેથી સૌદો કસાયની સાથે કરી દીધા. પછી તેમણે જણાવ્યું કે આ લેંસ હું

ગીરમાંથી ૧૨ વરસ પહેલા રૂ. ૩૦૦) માં લાવેલો તેનું દીવસનું પોણામણ દુધ હતું. આ ભેંસ વેચતા મને પણ દુઃખ થયું. મેં જણાવ્યું કે આ ભેંસ લઈ ગયા નથી, તો મને આપી દો હું પાંજરાપોળમાં મુકાવી દઈશ ને તમોને પૈસા અપાવી દઈશ. શેઠ ખુશી થયા અને કસાયનો સોદો ફેંક કર્યો. શેઠ લલ્લુભાઈને હકીકત જણાવી. તેમણે ભેંસ લઈ આવવા જણાવ્યું. શેઠ ભેંસને નવરાવી તેલ ચોળીને ભેંયા સાથે મોકલી. ઘરડી છતાં બફરાવાદી સીંગડા, હાથી જેવું કદ, પગ સુધીનું લાંબુ પુંછડું, પાઘડી ઘાટનું તેનું માથું. આ ભેંસને શેઠ લલ્લુભાઈએ જોઈ. આવા પરોપકારી જનવરો આખરે સ્વાર્થ સરતા વૈધ વેરી જેમ કસાયને વેચે છે તેથી દુઃખ થયું અને આ ભેંસનો ફેટો પડાવી પછી પાંજરાપોળમાં મુકવા જણાવ્યું તેનો ફેટો પડાવ્યો, હું સાથે હતો. આ ફેટો જીવદયા મંડળીનાં રજત મહોત્સવ અંકમાં પ્રસિદ્ધ થયો. સને ૧૯૩૪માં જીવદયા પરિષદનું ૭મું અધિવેશન ભરાયું હતું તેમાં મેં ભાગ લીધો હતો. આ ભેંસનું કંઈ વૃતાંત દૈનિક પત્રોમાં પ્રસિદ્ધ થયું અને હિંદનું હીર કઈ રીતે ભારતવર્ષમાં હણાઈ રહ્યું છે તે દર્શાવ્યું. મેં એક કાવ્ય શતક હરિગીત છંદમાં “ હિંદનું હણાતું હીર શાને મુંબઈના દુધાળા ઢોરોની કંઈ કથની ” નામનું ૧૩૦ કડીનું લખ્યું અને તેમાં તે ફેટો મુકીને જીવદયા મંડળીએ તેનું પ્રચાર માટે પ્રકાશન ૧૯૩૪માં કર્યું હતું.

જીવદયા મંડળી તરફથી જેની ત્રણ આવૃત્તી પ્રસિદ્ધ થઈ હતી. જીવદયા માસિક અને ગોઆસ ગોજીવ જનમંડળ તથા ગોઆસ ભિસા તંત્રીશ્રી, શ્રી જયંતિલાલ નારકલાલ માન્કરના તંત્રીપણા નીચે “ જીવદયા ” અને “ ગોઆસ ”

માત્રક પ્રાસદ્ધ થતા હતા. મારા આ વિષયનાં અનુભવનાં હોખો કાળ્યો તેમાં સને ૧૯૩૦-૩૧થી શરૂ થયા હતા જે અઘાપી જીવદયામાં ચાલુ છે.

ગજતણા અવતારમાં, સસલુ બચાવ્યું એક;
મેઘકુમાર રાજા થયા, ધન્ય અહિંસા ટેક.

શેઠને ત્યાં બાળકોને રમવા માટે એક સસલું લાવવામાં આવ્યું હતું, તે મોટું થતાં કરડવા લાગ્યું. એટલે તેને મારીને ખાઈ જવાની વિચારણા કરતા હતા. મોટા શેઠ દયાળુ દીલનાં હતા. મને જણાવ્યું કે મેતાજી આ સસલાને જોળીમાં નાખી પાંજરાપોળમાં લઈ જાઓ. નહિતર આ બધા મારીને ખાઈ જશે હું સસલાને લઈ પાંજરાપોળ મુકવા ગયો. તેનાં નકરાનાં પૈસા ભરી પાંજરાપોળમાં મુકી દીધું, ને મેઘકુમારનો હાથીનો ભવ યાદ આવ્યો.

અન્ય દાનોનાં ફળો, કાળે કરી ક્ષય થાય છે,
પુન્ય અભયદાનનું, અક્ષય સદાયે હોય છે.

શેઠનાં તબેલામાં-જે લેસોનાં નાના કુમળા પાડા પાડી હોય તે જ્યાં સુધી બચ્ચા વગર દોહવા ન દે ત્યાં સુધી ધવરાવે અને ભુલવવા પ્રયત્ન કરે, કારણકે શેર દુધ બચ્ચું પીછ જાય તે વેપારીને પોસાય નહીં. જેનો કુદરતી હક્ક છે. તેની ઉપર પણ સ્વાર્થનો કેટલો જીલમ છે. એટલે જ મુંબઈનાં દુધને લોહી ગણવામાં આવતું. આ બચ્ચા દુધ વગર બેચાર દીવસ રીબાઈ રીબાઈને મરી જાય, કાગડાઓ આંખો ઠોલી જાય. આવું કમકમાટીભર્યું મૃત્યું-ભાવી લેસોનું મતું હતું. શેઠને જણાવ્યું કે તમારે જ્યારે પાડુને

ધવરાવવાનું અંધ થાય એટલે તમારે પાંજરાપોળમાં તમારે ગાડામાં મોકલી આપવા. મેં પાંજરાપોળમાંથી પરમીટ હાફે આજ્ઞા લાવી આપેલી. મરી જતાં પાડાને ઉપાડવાનો રૂ. ૧) ફી હતો. પાંજરાપોળમાં આઠઆનામાં દાખલ કરવાનું નક્કી કર્યું. આ રીતે વરસો સુધી નાના બચ્ચાઓ પાંજરાપોળમાં મુક્યા હતા.

અહિંસાનું મનમાંથી રટણ સદા, ચંદ્રસમી શીતળ દયા, માર શબ્દો વદો છવો શા માટે ? હરદમ દીલે છવદયા.

એક દીવસ વાંદરાનું કત્તલખાનું જોવા ગયા. આ ભારતનું પશુધન કઈ રીતે કત્તલ થાય છે, તેનો પ્રત્યક્ષ અનુભવ કરવા અને હૃદયમાં તેનો પ્રત્યાઘાત પાડવા આ સાહસ ખેડ્યું. ગાયોની, બકરાની કત્તલ નજરે જોઈ હૃદયને ખુબજ મજબુત બનાવી આખો ચિતાર લીધો. તેનાં હાડકા, ચામડા, લોહી, ખરી, સીંગડા વીગેરેનો શું ઉપયોગ થાય છે, આ બધા વ્યાપારમાં આપણા સમાજનો પણ કેટલો ભયંકર હીક્સો છે. કત્તલમાં માંસાહારીઓ સાથે આપણી કેટલી બધી લાગીદારી છે. આપણે તે વસ્તુઓનો વ્યાપાર કરી તેનો ઉપયોગ કરી કેટલું ઉત્તોજન આપીએ છીએ. આ કત્તલ કેમ અટકે? આપણી ફરજ શું ? સરકારની ફરજ શું ? આ પશુધનેની હિંસાથી દેશને સમાજને કેટલું નુકશાન બી. સચોટ રીતે લેખ લખેલ. સામાયિકોમાં તે હૃદયદ્રાવક ચિત્ર વાંચી અનેક રડી પડેલ. હિંદનું હણાતું હીરનું કાવ્ય વાંચી એક ગુર્જર કવીએ લખેલું કે-

“ હિંદનું હણાતું હીર વાંચી, ઉમીં વધશે અંતરમાં. ”

છવદયાની મદદ ઉપર આ પ્રશ્નનો ઉકેલ અશક્ય હતો.

તેને માટે વ્યવહારુ ઉપાય શોધવાની જરૂર હતી. આ ગાયો લેંસો દુધ ઉપરથી ઉતરી ગયા પછી, કત્તલખાને વેચવાને બદલે ગુજરાતના જંગલોમાં પશુ પાળકોને પાળવા માટે આપવામાં આવે તો પશુઓનો વિનાશ અટકે અને દેશ પ્રજાને લાભ થાય. એ માટે ગવલીઓમાં પ્રચાર કર્યો તેઓએ રેલ્વેનું જો કન્સેશન મળે તો પોષાણુ થાય એટલે આ બાબત શ્રી માન્કર ભાઈને જણાવી. બી. બી. સી. આઈ રેલ્વે ઉપર અરજીનાં ડ્રાફ્ટ બે ટાઈપ કરાવ્યા. અને તેમાં મેં ગવલીઓની તબેલે તબેલે ફરી શેઠ સાથે જઈ સહીઓ લીધી. રેલ્વેએ ૪ માસ માટે તુરમાં રૂપ/ટકા નો લાભ આપ્યો. મેં આ બાબત વર્તમાનપત્રો મુબઈ સમાચાર, સાંજવર્તમાન, જીવ-દયામાં કત્તલખાને વેચાતી ગાયો લેંસોને ગુજરાતમાં પાળવા માટે અને તેમાં થતા લાભની આંકડા સહીત યોજનાઓનાં આટીકલો લખ્યા. મારા શેઠ તરફથી પાલઘર મોકલવાની શરૂઆત કરાવી પાછળથી આ યોજનાને ખૂબજ વેગ મળ્યો અને જીવદયા મંડળીનાં રિપોર્ટ મુજબ બે વરસમાં ૧૫૦૦૦ લેંસો ગાયો ગુજરાતમાં પાળવા માટે ગઈ. અને આ વ્યવહારુ યોજનાથી જીવદયાનું મહાન કાર્ય વગર પૈસે થયું અને તેમાં સફળતા મળી.

આ રીતે મારી પ્રવૃત્તિ ધાર્મિક, આર્થિક, રાષ્ટ્રીય દૃષ્ટિએ વ્યાપક બની ગઈ. મારા યુવાનીનાં જીવનમાં આ રાષ્ટ્રધનનાં બચાવ માટે જીવદયા માટે સુવર્ણ તક સાંપડી તેનો મેં સદુપયોગ કર્યો મારા લગ્ન સં. ૧૯૮૬નાં કારતક વદી ૧૨ ગુરવારે મહુવાબંદર અ. સૌ. સૌભાગ્ય સાથે થયા હતા. પરંતુ માફ જીવન જીવદયાનાં કાર્યમાં એકત્રિત હોવું.

આ યોજનાને વધુ વિકસેવર કરવા માટે પાંચસપ્તેઓનો

સહકાર મળ્યો. અમદાવાદ પાંજરાપોળ, સોલાપુર પાંજરા-
પોળ, રાવળગામ કેટલકાર્મ, પુના પાંજરાપોળ વી. ને અત્રેથી
દુધ ઉપરથી ઉતરી ગયેલી ગાયો લેંસો ત્યાં લઈ જઈ તે દ્વારા
ડેરી ફાર્મો શરૂ કરી, લેંસો ગાયો કત્તલથી બચે અને જનતાને
દુધ મળે એવી વ્યવહાર યોજના જીવહયામંડળી દ્વારા થઈ.
અડધા પૈસા પાંજરાપોળવાળાઓ આપે અને અડધા પૈસા
જીવહયા મંડળી આપે. રેલ્વેમાં લઈ જવાનું પાંજરાપોળને
હિસાબે નક્કી થયું. આ દરેકને તબેલે તબેલે ફરીને જાતિવંત
લેંસો અપાવવાનું કાર્ય જીવહયા મંડળી તરફથી મેં સ્વિકાર્યું.
આ રીતે પણ સેંકડો લેંસો પાંજરાપોળમાં ગઈ અને ડેરી
ફાર્મો શરૂ થયા. પર્યુષણમાં સંવત્સરીને દીવસે તો સવારે
૭ વાગ્યેથી જીવો છાડાવવા માટે નીકળી જાઉં અને સાંજે
સોએક જીવોને જીવિતદાન આપી તે બધા પાયધુની ત્રાંખા-
કાંટાના બગીચા પાસે પ્રદર્શન કરું. તે દીવસે ઉપવાસ પૂર્વક
આ પ્રવૃત્તિ ચાલતી. મારી રૂમ પણ ત્યાંજ ઝવેર ગુમાનનાં
માળામાં જ હતી. ૧૨ વરસમાં મારે સંવત્સરી પ્રતિક્રમણ
તો થયું જ નથી, પરંતુ જીવહયા અભયદાનનું કાર્ય કરી
સંવત્સરીઓ ઉજવી છે.

એક વખત એ રીતે પર્યુષણમાં મારે ઉપવાસ હતો.
હું શેઠને તબેલે કામ હોવાથી ગયેલ. અમારે સંવત્સરીનાં
દીવસે જીવો છાડાવવા હતા. પરંતુ તેઓએ ૭ લેંસો કસા-
ઈને મારી જાણ બહાર વેચેલી તેને વાંદરા કત્તલખાને લઈ
જવા માટે કસાયો દોરડા લઈ આવેલા. મેં શેઠને પુછ્યું
કે શા માટે આવ્યા છો? શેઠે હકીકત જણાવી એટલે મેં
કહ્યું કે આ લેંસો કત્તલખાને હવે નહીં જઈ શકે અમો
લઈ લઈશું. શેઠે કષાયોને લેંસોમાં દુધ છે એવું બાતુ કાઢી

પાછા કાઢ્યા. હું સાંતાકુજ જઈ શ્રી માન્કરભાઈને મળ્યો અને મારા સાહસની હકીકત જણાવી તે વખતે શેઠ લલ્લુભાઈને વલસાડમાં અઠાઈ હતી. આ લેસો છાડાવીને પાંજરાપોળ મોકલાવી આવા આવા અનેક પ્રસંગો અભયદાનનાં બન્યા છે. અને તે અંગે આત્મવિશ્વાસ પૂર્વક પ્રવૃત્તિ કરી હજારો જીવોનાં અભયદાનમાં નિમિત્ત થયો છું. શેઠ લલ્લુભાઈ મારા જીવદયા ક્ષેત્રમાં પિતા હતા. અને શ્રી માન્કરભાઈ મારા ગુરૂ છે. તેઓશ્રીની પ્રબળ પ્રેરણાથી મારું જીવન જીવદયાના પંથે પ્રગતી કરી શક્યું.

હિંમત ઘણી આપી મને, શ્રીમાન લલ્લુભાઈએ;
ને પ્રેરણા પાઈ મને, શ્રીયુત માન્કરભાઈએ.
ઉપકાર માતું સર્વનો, ભુલું નહિં હું જીવદયા;
અંડો ‘અમર’ અહિંસાતણો જ્યોતિ જગાવું જીવદયા.

શ્રી જીવદયા મંડળીના પ્રમુખ-દયાલંકાર શેઠશ્રી લલ્લુભાઈ દીપચંદ અવેરીએ ‘હિંદના હણાતા હીર’ની બીજી આવૃત્તિની પ્રસ્તાવનમાં લખ્યું છે કે—

“ ભાઈ અમરચંદ માવજી શાહને ન્હાની વયથી જ જીવદયાને લગતી સેવાઓ કરવાનું વ્યસન છે. તેઓ વખતો વખત મુંબઈ જીવદયા મંડળીને આશ્રયે ચાલતા અભયદાનના પ્રયાસોને પણ મદદ કરે છે. આવા યુવકો અહિંસાના કાર્યમાં સક્રિય રસ લે એ આશાજનક છે. ભાઈ અમરચંદની ભત્રી દ્વાગણી અને ભત્રી પ્રવૃત્તિ માટે તેમને હું અભિનંદન આપું છું અને ભવિષ્યમાં તેઓ અભયદાનનાં મહાન કાર્ય કરવા સમર્થ બને એમ ઇચ્છું છું.”

શ્રી જીવદયા મંડળીના મંત્રી રાવબહાદુર શ્રી જયંતી-
લાલભાઈ એન. માન્કરે ગોઆસ માસિકમાં ગોઆસની પેટીઓ
મુકવાની સેવા પ્રસંગે લખ્યું છે કે—

“જીવદયા અને ગૌસેવાના જાણીતા હિમાયતી શ્રી અમર-
ચંદ માવજી શાહ આ કાર્ય માટે તન-મન અને ધનથી હંમેશા
સેવા કરે છે અને પરિણામે જીવોના અભયદાનના પુન્યના
તેઓ ભાગીદાર બને છે. કષાયને વસુકી ગયેલી ગાયો ભેંસો ન
આપવા માટે, ગવલીઓને સમજાવવા માટે, વસુકી ગયેલી ગાયો
ભેંસો ગુજરાતમાં પાળવા મોકલવા તબેલાવાળાઓને સમ-
જાવવા માટે, વિગેરે સેવાના કાર્યો માટે તેમના પ્રયાસો
પ્રશંસનીય છે. તેઓ મુંબઈ જીવદયા મંડળી, શ્રી ગોઆસ
શિક્ષા સંસ્થા, શ્રી ગોઆસ ગોજીવદાન મંડળ વિગેરે સંસ્થાની
સાથે રહી માનદ્ સેવા કરે છે. તેમને અમારા અભિનંદન છે.

એક વખત બકરીઈદ ઉપર ગોઆસ તરફથી ગાયો
છાડાવવા હું ગોળવાળા શેઠ સાથે ગયેલો. અમારા શેઠને
ત્યાં બે સારી ગીરની ગાયો જોઈ અને તે વેચવાની હતી.
શેઠે તેના ૬૦) રૂ. માગ્યા. ગોળવાળા શેઠે રૂ. ૬૦) માં
માંગણી કરી એટલે સોદો થયો નહીં શેઠ ગયા પછી મેં
ગાયો બંને ભૈયા સાથે ગુલાલવાડીમાં સત્યનારાયણ મંદીરે
મોકલી આપી અને શેઠને જણાવ્યું કે રૂ. ૩૦) મારા ખાતે
માંડજો. શેઠ ખીજણા પરંતુ ગાયો બચી ગઈ અને મારી
પાસેથી પૈસા લીધા નહીં. એક વખત એક ગાય તથા વાછડું
રૂ. ૩૫) માં છાડાવીને ચાંતાકુંઝ મોકલવા જણાવ્યું. ભૈયાને
ઠેકાણું ન મળ્યું ગાય પાછી આવી શેઠે તે કસાબને વેચી
દીધી. મેં બેત્રણ દીવસે પુછ્યું કે ગાયની પહોંચ લાવો
એટલે પૈસા લાવી દઉં. શેઠ કહે કે એ ગાય તો પાછી

આવી અને મેં વાંદરા વેંચી નાખી. હું તો ધમધમી ગયો. મારી છાડાવેલી ગાય કસાયને વેચાય જ કેમ? મેં જણાવ્યું કે કાંતો માફ તમે રાજીનામું લ્યો અગર એ ગાય મને પાછી લાવી આપો. સારા નસીબે શેઠને તરફીબ સુજી. ગાય કસાય દોરી ગયો હતો પણ તેનું વાછડું ભૂલી ગયો હતો. તે લેવા આવ્યો એટલે વાંધો પાડ્યો કે વાછડાનો સોદો નથી અને ન પોષાય તો ગાય પાછી લાવ. છેવટે આઠમે દીવસે વાંદરાનાં કત્તલખાનેથી ગાય પાછી આવી.

આવા આવા અનેક પ્રસંગો સંવત ૧૯૮૪ થી સંવત ૧૯૯૮ સુધી ૧૪ વરસમાં જીવહયાનાં કાર્ય પ્રસંગે બન્યા છે. અનેક વખત એ માટે રહ્યો છું, અનેક વખત સાહસો ખેડ્યા છે, સેંકડો લેખો ને કાવ્યો લખ્યા છે. સંવત ૧૯૯૬માં મેં નોકરી છાડી દીધી. અને હું જીવહયા મંડળીમાં મારી જીવહયાની ગાદી વ્યવહાર, વ્યાપારનાં ખાડામાં ન ખુંચી જાય તે માટે સ્વ. શેઠ લલ્લુભાઈની તથા શ્રી માન્કરભાઈની પ્રેરણાથી જીવહયા માસિકમાં પખ્વીસીટી મેનેજર તરીકે જોડાયો. પાપની ગાદી ઉપરથી કાદવમાં કમળ જેમ હું જીવહયાની ગાદી ઉપર આવ્યો. અધ્યાત્મિકતાનું પ્રથમ સોપાન અહિંસા-જીવહયાનું સક્રિય કાર્ય કર્યા બાદ મને યોગ આધ્યાત્મમાં આગળ વધવા તીવ્ર જિજ્ઞાસા થઈ એક આદર્શ સત્પુરૂષનો યોગ મળી જાય તો તે આદર્શ મુજબ હું માફ જીવન યોગ પંથે વહાવું તેવી ભાવના થઈ. અને અકસ્માત મને આદર્શનાં અરીસા જેવું શ્રીમદ્ રાજચંદ્રનું જીવન ચરિત્ર સાંપડ્યું અને ખુબજ પ્રેરણા મળી એ અક્ષર-ફેદી સદસમાગમનાં લીધે મારામાં આધ્યાત્મિકતાનું ઝરણું વધ્યું, તેમાં હું ખુબજ ઓતપ્રોત થયો. ગૃધ્રપદમાં મારા

લખાણો શરૂ થયા સામ્રાટ સપાટી ઉપર-તરતું જીવન-જીવદયાનાં વારી સીંચનથી નવ પલ્લવીત થયેલું દીલ-અંતમુખ-આત્મ સાધના તરફ વળ્યું આ અકસ્માત પરિવર્તન સત્પુરુષનાં યોગે પ્રાપ્ત થયું. મેં તેમને મારા આદર્શ રૂપે હૃદયમાં સ્થાપ્યા અને તેમાંથી “અમરઆત્મ મંથન”નો જન્મ થયો.

ભણતા ન આવ્યું ભાન, ગણતા ન આવ્યું જ્ઞાન;
ભિક્ષુક શું દે દાન ? પણ કુદરત થઈ મહેરબાન.
કુદરતી ધારા વહી રહી, ક્યાંથી પડતી ધાર;
કલખ્યું નહિ કલ્પાય અહીં, ચીંતવન મન આધાર.
અમર આત્મમંથન મહીં, જે જે ‘લખ્યું’ દેખાય;
ક્રમ તેનો કાંઈ નથી, જ્યારે ત્યારે લખાય.
ત્રણ દશકાની વય પછી, સન ચાલીસ શરૂ થાય;
અંતરમંથન ઉદભવ્યું, ગદ્ય-પદ્ય રૂપે ત્યાંય.
સમુદ્રનાં મંથન થકી, પામ્યા દેવો સત્વ;
અમર આત્મ મંથન લખે, બ્રહ્મા જ્ઞાનતું તત્ત્વ.

આ રીતે જીવદયા સાથે-આધ્યાત્મ તત્ત્વનો યોગ પ્રાપ્ત થયો, દયા-આનંદ પ્રેમ શાંતિ પુરુષાર્થની પ્રેરણા મળી.

રાજ યશ રળીયામણાં, અંદ્રની જ્યોતિ સમાન;
રદ્યા વધુ જો જીવનમાં, દાસ ‘અમર’ પિછાન.

સંવત. ૧૯૯૮ની સાલમાં-યુરોપની યાદવા સ્થળીની આગ હિંદનાં કીનારે પહોંચી, મુંબઈમાંથી હીજરત શરૂ થઈ. અમો ફાગણ વદી ૧નાં હું તથા મારા પત્નિ મુંબઈ છોડી પરચિગામ આવ્યા મારા લઘુબંધુ દલીયંદે ખીજાપુર કણાટકમાં સાયકલની દુકાન કરી. અમારો મુંબઈનો પૂ પિતાશ્રીએ રચેલો ગઠ વીખાઈ ગયો. હું ભાવનગરમાં સંવત ૧૯૯૮ અષાઢ શુદ્ધ ૩નાં રોજ મારા સ્નેહી મુરખી શ્રી ગુલાબચંદ લલ્લુભાઈનાં અંગુલી નિર્દેષથી અને શ્રીમાન ખાંતિલાલ અમરચંદ વોરાની પ્રેરણાથી, શ્રી ભાવનગર પાંજરાપોળમાં મારા જીવદયાનાં ધ્યેયને સાચવવા મેનેજર તરીકે નિમાયો અને નવું સોપાન શરૂ થયું “મુંગી દુનીયા”નું સુકાન સંભાળ્યું. મુંબઈના અતુલવોને પ્રેક્ટીકલ કરવાની તક સાંપડી. તન-મનથી પાંજરાપોળને આદર્શ બનાવવા સમઢીયાળા શાખાને આબાદ બનાવવા યોજનાઓ કરી, મદદની યોજનાઓ કરી, સાલ-મુખારક-મકરસંક્રાંતી-પયુષણ-દીલોચારો-તિથીફંડ - મકાન ફંડ પેટ્રન વી. થી આવકની નીક શરૂ કરી. પાંજરાપોળમાં પાલન વિભાગ-સારવાર વિભાગ-દુગ્ધાલય વિભાગ-ઉછેર વિભાગ-ખેતીવાડી વિભાગ-વીગેરે શરૂ કરાવ્યા, તેનો રિપોર્ટ ૧૦ વરસનો સુંદર પ્રસિદ્ધ કર્યો, સમાજમાં જાગૃતી આવી. વ્યવસ્થીત વહીવટ ચાલુ થયો. ભાવનગરમાં વડવા વાવવાળી શેરીમાં ભાડાથી મકાન લઈ મારા પત્નિને તેડાવી. મારા જીવનની નવી યાત્રા શરૂ કરી.

ભાવનગર ગીર ગોસંવર્ધન મંડળમાં મારી માનદ મંત્રી તરીકે નીમણુંક થયેલી, તેમાં શહેરનાં અગ્રગણ્ય નાગરીકો મુખ્ય હતા. ને. ના. મહારાજ સાહેબનાં સાનિધ્યમાં પશુ પ્રદ-શનો ગંગાજળિયા તળાવમાં ભરાયેલ અને ઇનામો બહેંચાયેલ. આ સંસ્થામાં બે વરસ સેવા આપી હતી.

ભાવનગરમાં જૈન ધર્મપ્રસારક સભા, આત્માનંદ સભા, વિદ્યાવિજય જૈન ગ્રંથમાળા, જૈન પત્ર વી. સંસ્થાઓનો સંપર્ક થયો. મારા ગદ્ય-પદ લખાણોને પ્રસિદ્ધી મળવાની તક મળી. મહાગત ધર્માત્મા શ્રી કુંવરજીભાઈ આણંદજીનો સત સમાગમ પ્રાપ્ત થયો. મારી પ્રત્યે અન્યન્ય લાગણી ધરાવતા શ્રીમાન પ્રોફેસર શ્રી ભોગીલાલભાઈ મગનલાલની સહાયથી અને મારા મુરખી શ્રી ખાંતિલાલભાઈ અમરચંદ વોરાની પ્રેરણાથી શ્રી આનંદ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ દ્વારા મારા સ્નેહી ભાઈશ્રી ગુલાબચંદ દેવચંદ તથા શ્રી હરીલાલ દેવચંદનાં લાગણી ભર્યાં સહકારથી સંવત ૨૦૦૨માં “અમર આત્મમંથન” ગ્રંથ ગદ્ય-પદ રૂપે પ્રસિદ્ધ થયો. તેની પ્રસ્તાવના મારા મુરખી શ્રીમાન હરેહરચંદ ઝવેરભાઈ શાહે લખી ગ્રંથનું મહત્વ પ્રસિદ્ધ કર્યું હતું. સંવત ૨૦૦૪માં “જ્ઞાન ગીતા” નામની બુક પદમાં મારી ઇ. ૨૦૦૩ની બીજાપુર(કર્ણાટક)માં મારા પૂ. પિતાશ્રીનાં અંતિમ ઇર્શનની યાત્રા સમયે સહુદયી શ્રી સોમચંદભાઈ દલીચંદ યાહુની સહાયથી પ્રસિદ્ધ થઈ હતી. આ રીતે મને જીવદયા સાથે મારા અધ્યાત્મ યોગની ભાવનાને પણ પોષણ મળ્યું.

સંવત ૨૦૦૫માં સોરાષ્ટ્રમાં ભયંકર દુષ્કાળ પડ્યો. પાંજરાપોળનાં ઠાણે ગીરમાં મોકલવા પડ્યા. એ આઘાત પ્રત્યાઘાતની અસર શરીર ઉપર થઈ. હું ગીરમાં ગયો. ત્યાંની ગરમી અને અંતરની વેદનાથી સખ્તબિમાર પડ્યો. પચ્છે-ગામ વૈદ્યશાળ નાગરદાસભાઈ પ્રભાશંકર ભટ્ટની સારવારથી આરોગ્ય પ્રાપ્ત કર્યું. સંવત ૨૦૦૬ની સાલમાં હું પાંજરા-પોળમાંથી છુટો થયો અને મહુવા મારા પત્નિ સાથે હવાફેર કરવા ગયો. ત્યાંથી આવી વિદ્યાવિજય પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં મારા મુરખી સ્નેહીશ્રી શાંતીલાલભાઈ પુરૂષોત્તમદાસ ગીગા-

ભાઈની લાગણીથી મેનેજર તરીકે જોડાયો, તે દરમિયાન “સાધના” અંગે ખુબ જ પ્રેરણાઓ પ્રાપ્ત થઈ. સંવત ૨૦૧૦ની સાલમાં હું તેમાંથી છુટો થયો અને મારા મુરખ્ખી શ્રીમાન શેઠશ્રી લોગીલાલભાઈ સાહેબની ભાવનાથી અને તેઓશ્રીની આજ્ઞાથી હું “તાલધ્વજ જૈન સ્વે. તીર્થકમિટી”માં મુનીમ તરીકે સંવત ૨૦૧૦નાં પોષ શુદ્ધ ૧૩ના તળાબ મારા પત્નિ સાથે આવ્યો અને તાલધ્વજ તીર્થની સેવાનો ત્રીજો તબક્કો શરૂ થયો. જીવદયાને આંગણેથી પાંજરાપોળનાં બારણેથી તાલધ્વજ તીર્થનાં શીખરે અમરજીવન સ્થીર થયું -તીર્થભક્તિ સાથે તીર્થઉદ્ધારનાં કાર્યમાં સક્રિયપણે સેવા શરૂ કરી. સાચાદેવની છત્રછાંયા પ્રાપ્ત થઈ. આજ વરસના વૈશાખ શુદ્ધ પનાં બાવન જીનાલય મહાવીર પ્રાસાદની ભવ્ય પ્રતિષ્ઠા થઈ.

ધર્મની દુકાનમાં બેઠા અમે, લઈએ દાનને દઈએ પુન્ય;
નફો જાજેરો લાભ અનેરો, કરીએ કમાઈને તુટામાં શુન્ય.

મારા આરોગ્ય માટે યોગ માટે પણ આ ક્ષેત્ર મને અનુકુળ લાગ્યું.

તાલધ્વજ ગિરીરાજજી, સાચા સુમતે જીણુંદ;
ભાવ ધરીને ભેટતાં, થાય ‘અમર’ આનંદ.

તાલધ્વજ તીર્થનો સર્વાંગી વિકાસ કરવા માટે “ઈંટ યજ્ઞ” શરૂ કર્યો તેમાં સારી સફળતા મળી. હાલમાં બંધાઈ રહેલા આયંબીલજીવન ઉપાશ્રય-જ્ઞાનમંદીરનાં તા. ૩-૫-૬૩ના દીને ખાતમુહૂર્ત પ્રસંગે પૂજ્ય મુરખ્ખી શ્રીમાન શેઠશ્રી લોગીલાલભાઈ સાહેબે વ્યક્તવ્ય કરતાં જણાવ્યું હતું કે:—

“તળાબ તીર્થ અત્યંત નૈસર્ગિક વાતાવરણમાં આવેલું છે. આ તીર્થની યાત્રા કરતા મન પ્રકુદલીત બને છે અને

ચિત્તને શાંતિ મળે છે. આ તીર્થના વિકાસનો ઇતિહાસ ઘણો તાજો છે. છેલ્લા એક દાયકામાં આ તીર્થ વિકાસ પામતું ગયું છે. નળ-લાઇટ નૂતન ભોજનગૃહ-ગિરીરાજ ઉપર ચડવાનાં પગથીયા અને આધુનીક સગવડોએ આ તીર્થને તીર્થધામની સાથેસાથ હવાખાવાનાં સ્થળ તરીકે પણ પ્રસિદ્ધી અપાવી છે અને હવે એ સગવડોમાં આયંબીલભુવન ઉપાશ્રય હોલ અને જ્ઞાન મંદીરનો વધારો થશે. આ વિકાસનો યશ તીર્થ કમિટીને તો છે જ પણ એમ કહું તો હું પણ તીર્થ કમિટીનો પ્રમુખ હોઈ મારા જ વખાણુ મારા મોઢે કર્યા ગણાય, એમ છતાં આ પ્રસંગે ભાઈ અમરચંદ વિષે બે શબ્દો કહું તો અયોગ્ય નહિં ગણાય.

ભાઈ અમરચંદ ખુબ ઉમંગ અને ધગશથી તીર્થ વિકાસનાં કાર્યો એક સાચા સેવક તરીકે કરે છે એ બદલ હું તીર્થ-કમિટી બતી આનંદ વ્યક્ત કરું છું ”

તીર્થકમિટીની મારા પ્રત્યે ખુબ જ ઉંડી લાગણી છે. ભાગ્યવંત કમિટી અને મહાપુન્યવંત તેનાં પ્રમુખ શેઠશ્રી ભોગીલાલભાઈ સાહેબનો હું આભારી છું. હું તો એક અદનો સેવક છું. મેં તો એક જ સિદ્ધાંત રાખ્યો છે કે

“ કર્તવ્ય પાલન એજ ‘ અમર ’નો ધર્મગણાયો ”

આ કાર્યમાં મારા સાર્થીદારો ભાઈ જમનાદાસ નાનજી વાંકાણી (ભાવસાર) વરતેજવાળા જેઓ તીર્થકમિટીની શરૂઆતથી આ સંસ્થામાં છે અને ભાઈ દલીચંદ રૂગનાથ તણુસાવાળા ભોજનશાળામાં છે તેમજ પેઢીનાં સૌ સ્ટાફનાં સાથ સહકાર વગર પ્રગતિ થઈ શકે જ નહીં. મને આનંદ થાય છે કે જેમ તીર્થકમિટીનાં સૌ સભ્યોમાં એક દીલી એક વાક્યતા છે તેવી

રુટાફમાં પણ છે. પ્રમાણીક રુટાફથી જ આ સંસ્થાની પ્રગતીને વેગ મળ્યો છે.

તાલધ્વજ તીર્થમાં બાબુની જૈન ધર્મશાળામાં હું રહું છું. આ ધર્મશાળા એ તો સંસારનું ચિત્ર તાદ્રશ્ય કરે છે. સંવત ૨૦૧૫માં મારા ૫૧ વર્ષ વનપ્રવેશ પ્રસંગે “અમરસાધના” પુસ્તક મારા રનેહી ભાઈશ્રી ઉત્તમચંદ હરગોવીંદલાસ શાહ ભાવનગરવાળાની સહાયથી પ્રસિદ્ધ થયું હતું. શ્રી તળાબ સંઘસમસ્ત ત્યા રનેહીઓ મુરખીઓનાં આશિર્વાદ પ્રાપ્ત થયા હતા, રનેહી ભાઈશ્રી બાબુભાઈ પરમાણ્વંદલાસ તથા શ્રી રમણીકલાલભાઈ વીઠલદાસ તથા શ્રી ઉમેદચંદભાઈ રૂપચંદ મેળાવડો યોજી અભિનંદન આપ્યા હતા.

આજે ૫૭માં વરસે અગીયાર વરસથી તીર્થસેવાનું કામ ચાલુ છે. ઈંટ યજ્ઞથી લોજનગૃહ, ધર્મશાળા, પગથીયા, સ્નાનગૃહ, આયંબીલ ભવન, સાધના મંદિર, જ્ઞાનમંદિર વી. તીર્થઉદ્ધારનાં કાર્યો થયા છે. અમારા જીવનમાં કોઈ જંજાળ વધી નથી અને કંગાળ બન્યા નથી. અમો બન્ને દંપતી સંતોષ પૂર્વક ધર્મધ્યાન પૂર્વક જીવન જીવીએ છીએ, અમારે કોઈ ધરાણ-ઉલાળની સાંસારીક ઉપાધી નથી. અમોએ ૪૦ વર્ષની ઉંમરથી ચતુર્થ વૃત્ત ગ્રહણ કર્યું છે. “અમર સાધના”નું ધ્યેય સિદ્ધ કરવા આ તાલધ્વજગિરિનાં શીખર સુધી અમર જીવન પહોંચું છે, ને અંતિમ સમય સુધી દેવ-ગુરૂ-ધર્મની શ્રદ્ધાપૂર્વક અત્રેજ પુણીતા પામે એવી અભિલાષા છે. મારા ધર્મપત્નિ પણ યાત્રાઓમાં, સામયિક-પૂજામાં તથા શાંતિજન મહિલા મંડળમાં સેવા આપી આનંદપૂર્વક જીવન વિતાવી સંતોષપૂર્વક સાધના કરે છે. માફ સમસ્ત કુટુંબ કર્ણાટકમાં મારા લઘુબંધુ દલીચંદનાં સાનિધ્યમાં

બીજાપુર-બાગલકોટ-ગુલાબગાં રાયચુરમાં-સાયકલનો ધંધો કરે છે અને સૌ સુખી છે, તેની અમારે કાંઈ ઉપાધી નથી. મારા પૂજ્ય પિતાશ્રી સંવત ૨૦૦૪નાં ભાદરવા વદી ૬ ના બીજાપુર ખાતે અવસાન પામ્યાં હતા. મારા વડીલ ભાઈ શ્રી પુરૂષોત્તમદાસ દીયાળભાઈ ભાદરવા વદી ૩ના રોજ પરછિગામ મુકામે અવસાન પામેલા, તેમજ મારા વડીલભાઈશ્રી પોપટલાલ પશુ સં. ૨૦૧૦ના વૈશાખ સુદ ૬ના રોજ પરછિગામ ખાતે અવસાન પામેલ; મારા પૂજ્ય માતૃશ્રી ટબલભાઈ ૨૦૨૦ના આસો વદી ૧૪ દીપોત્સવી દીને સમાધીપૂર્વક અવસાન પામ્યા હતા. તેમનાં અંતિમ દર્શને અમે બન્ને બીજાપુર જઈ બે માસ સાથે રહી આરાધના કરાવી આશિર્વાદ પ્રાપ્ત કરેલાં.

આ તીર્થમાં પણ જીવહયાની પ્રવૃત્તિ ચાલે છે. સંસ્થામાં પારેવાને જીવાર, કુતરાને રોટલા, ઉનાળામાં ગાયોને ઘાસ, પાણીનો અવેડો મધ્યમવર્ગ રાહત, દર્દીઓને દવા. વીગેરે કાર્યો થઈ રહ્યા છે. તીર્થક્રમિટીનાં સૌ સભ્ય સાહેબો મુરખી શ્રી છોટાલાલભાઈ નાનચંદ તથા મુરખી શ્રી વલ્લદાસભાઈ ગુલાબચંદ વીગેરેની મારા પ્રત્યે અમીદષ્ટિ છે. સંસ્થાનું સુકાન વિશ્વાસપૂર્વક પ્રગતી કરી રહ્યું છે. તળાબ સંઘનો પણ સુંદર સહકાર છે. તીર્થક્રમિટીનાં પુન્યવંત પ્રમુખશ્રી સરળ સ્વભાવી આત્મા છે. જીવનનાં ધ્યેયમાં જીવહયા એ મુખ્ય જીવનમાં વણાયેલી હોવી જોઈએ. જીવહયા વગરનું જીવન પશુ સમાન છે. જ્યાં જીવહયા છે ત્યાં માનવતા છે. પરહયામાંથી સ્વહયા પ્રાપ્ત થતા આત્મપ્રાપ્તિ થાય છે. કંઈપણ, હયા ને અનુકંપા એ માનવ જીવનની મહત્તા છે. સર્વજીવ પ્રત્યે હયાભાવ રાખવો એ સર્વે ધર્મોનો સાર છે. આ

અંગે એક કાવ્ય અમર આત્મમંથનનું સાદર કરી આ
 ‘અભયદાનનાં અતુલવે’ જે સૌ કોઈને પ્રેરણાત્મક છે તે
 આત્મવંચનાનો દોષ બહારી લઈ સમાજ સમક્ષ રજુ કરી
 વીરમું છું. અને જગતનાં સર્વ જીવાત્માઓ સુખી થાઓ-
 જીવહિંસાથી બચો-અહિંસાથી જીવન દીપાવો તેવી ભાવના
 ભાવું છું.

કીડીને કચરી રહ્યો આત્મ તુજ સમ હોય;
 પુદ્ગલ ભાવે ન નિરખે, આત્મ સ્વરૂપે જોય. ૧

કીડી કે કુંજર વિષે, આત્મ સરખો જણાય;
 કોઈ જીવ હણાય તો, દોષીત સરખો ગણાય. ૨

હણ્યો જ્યાં સુધી તમે, હણાવું પડશે જરૂર;
 તેનો પાર આવે નહીં, ત્યાગો કર્મ એ કૂર. ૩

હણે શિકારી જીવને, બહાદુર પોતે મનાય;
 બહાદુરીની બડાઈમાં, એ પાપેજ હણાય. ૪

અહિંસા પરમોધર્મ જો, જગમાં પસરી જાય;
 વહેતી નદીઓ રક્તની, નાણુદ નક્કી થાય. ૫

જ વ દ યા

પ્રેમનો પયગામ પામી, દયાને વિકસાવજો;
 મુંગા જગતનાં પ્રાણીઓને, અભયદાન અપાવજો.

જીવદયા મંડળ જગતમાં, જગતુ જીવં વિશ્રામ છે;
 દાનો તીંહા વહાવજો, અહિંસા પરમો ધર્મ છે.

ક્ષ મા પ ના

ક્ષમા કરજો સકળ જગનાં, જીવ અપરાધ મારા;
 માગું સંવત્સરી દીને મન, વચન કાયાથી પ્યારા.

પસ્તાઈને હવે વહાવું, દયા મૃત પ્રેમધારા;
 નાના મોટા સૌ જીવોની, યાચના ‘અમર’ પ્યારા.

ઉપસંહાર

આ અભયદાનના અનુભવો જે મારા જીવન ચરિત્રનાં વર્ષોમાં જે અનુભવ્યા હતા તે માત્ર પરમાર્થ હેતુથી જીવદયાની ભાવનાને પ્રદિપ્ત કરવા માટે જીવન-યાત્રાના સ્વરૂપમાં ટુંકાણથી મારી બુદ્ધિ અનુસાર આલેખી ધવલપત્ર ઉપર પ્રકાશીત કર્યો છે. હું તો એક સામાન્ય માનવ છું, આખું જીવન નોકરી-યાત્રા પછે સંસ્થાઓની સેવા કરી ઉપજીવન સામાન્યરીતે ચલાવી તેમાં મને જે જે તકે સેવાની સાંપડી છે તેનો સદુપયોગ મન-વચન કાયાથી કર્યો છે.

જીવન સંસ્મરણો પોતેજ આલેખવા એ અઘટીત છે પરંતુ અનુભવોનું આલેખન એ સિવાય અશક્ય હતું. એમાં મારી ઘણી ત્રટીઓ, ગૌણ પછે રહી ગઈ હોય, વિશેષતા ઉપસાવી હોય તે માટે હું મિચ્છામી દુઝ્ઝડં ધચ્છી લઉં છું.

મારા બંધુઓ, લત્રિજાઓ, કુટુંબીઓએ મને મારા સેવા-યજ્ઞમાં નિવૃત્તિ આપી મારા શીરેથી કુટુંબની જવાબદારી ઉપાડી લઈ મને નિશ્ચિંત રાખ્યો છે. સંસ્થાઓએ મારામાં સંપૂર્ણ વિશ્વાસ મુકી મને સેવાકાર્યમાં ઘણીજ સગવડતા આપી છે. વર્તમાન પત્રોના અધિપતિ સાહેબોએ મારા જેવા સામાન્ય લેખકનાં ગદ્ય-પદ લખાણો બહુ પ્રેમપૂર્વક પ્રસિદ્ધ કરી મને આભારી બનાવ્યો છે. સૌ મિત્રોએ, મુરબ્બીઓએ મને પોતાનો બનાવ્યો છે. એ સૌનો હું આ તકે અંતઃકરણ પૂર્વક આભાર માની માફ હવે પછીનું જીવન-આરોગ્ય, સુખ-શાંતિ-મય, જીવદયાને પંથે, અધ્યાત્મ યોગ સાધનામાં પસાર થાય અને મારી શક્તિઓનો સદ્વ્યય થાય તેવી ભાવના પૂર્વક વીરમુ છું. ॐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

લેખક

જવો ને જવાડો

- નાના નાના દેડકાં, પેદા જળમાં થાય;
સતાવીએ નહિં રમતમાં એ પણ જીવ ગણાય. ૧
- ઉંદર હોયે ધરમહીં, પકડીને ન મરાય;
છોડી દેવો જીવતો, એ પણ જીવ ગણાય. ૨
- ચીશ્લી પોપટ પંખીને, પીંજર નહિં પુરાય;
કકળે આત્મા તેહનો, એ પણ જીવ ગણાય. ૩
- કુતરા બિશ્લી પ્રાણીને, કદી ન માર મરાય;
પાલન કરવું એહનું, એ પણ જીવ ગણાય. ૪
- સસલા મૃગલાં વનમહીં, સુખે ચરવા જાય;
શિકાર નહિં કરવો કદી, એ પણ જીવ ગણાય. ૫
- વાઘ વરૂ વન વિચરે, સાપ રહે ભોં માય;
નહિં હણવા એ પ્રાણીને, એ પણ જીવ ગણાય. ૬
- વાંદર ફરતો ખોરડે, કદી ન ધાથી મરાય;
મુંગા પ્રાણી અચુઝ છે, છતાં એ જીવ ગણાય. ૭
- માય ભેંસ બકરી કદી, ધરમાંથી ન કઢાય;
એ તો સુખનાં સાધનો, છતાં એ જીવ ગણાય. ૮
- બૂખ્યા તરસ્યા જીવને. કદી નહિં જ રખાય;
હાય છુરી એ પ્રાણીની, કારણ જીવ ગણાય. ૯
- દયા રાખવી જીવ પર, હિંસા કદી ન કરાય;
“અમર” અહિંસાથી થશે, સુખ ને દુઃખો જાય. ૧૦

જીવહયાના ભાગીદાર

- છરી ફરે પ્રાણી ઉપર, છોડાવવા જે જાય;
 અભયદાન જીવને દીયે, પહેલું પુન્ય ગણાય. ૧
- ભૂખે મરતા પ્રાણીયો, તરસે જે રિખાય;
 ભુખ તરસ દુઃખ ટાળતા, ખીજું પુન્ય ગણાય. ૨
- કુદરતના સંકટ મહીં, જીવે જેહ ફસાય;
 મદદ કરે સંકટ મહીં, ત્રીજું પુન્ય ગણાય. ૩
- નિર્ગળની રક્ષા કરે, દુઃખીઓને દે રહાય;
 પ્રેમ ધરે જીવે ઉપર, ચોથું પુન્ય ગણાય. ૪
- પરબ અંધાવે તાપમાં, ચણુ દે ચતુતરામાં;
 ધર્મશાળા અંધાવતા, પાંચમું પુન્ય ગણાય. ૫
- લુલા અંધા મરીબને, નિરાશ્રીત જે હોય;
 ગુપ્તદાન દેતાં થકી, છઠું પુન્ય ગણાય. ૬
- લક્ષ્મી પામ્યા હોય તો, લોભી નવ થવાય;
 દાન કરો મમતા તજી, સાતમું પુન્ય ગણાય. ૭
- જીવહયાનાં કાર્યમાં, તન-મન-ધન દો રહાય;
 મહિમા અભયદાનનો, જગમાં અજોડ ગણાય. ૮
- ધર્મ થકી ધન સંપન્ને, પાપ થકી દુઃખ થાય;
 વાવો જેવું ક્ષેત્રમાં, તેવા ફળ લણાય. ૯
- પરોપકાર કરતાં થકા, જીવ્યા જે જનમાં;
 ધન્ય જીવન છે એહનાં, 'અમર' પદ સધાય. ૧૦

વડીલ ભાઈશ્રી,

તમારા આત્માને હંમેશા અમોએ તમોને ગમે તેવી સ્થિતિમાં સુખ અને સંતોષ માણુતા નિહાળ્યા છે. ધર્મ અને શાસનમાં જીવનના અંત સુધી તમારા કાર્યની સૌરભ પ્રસરતી રહે તે જોવાની હંમેશા અમારી ભાવના છે.

ખીજાપુર

લઘુખંધુ

(કર્ણાટક)

દલીચંદ એમ. શાહ

તા. ૧૨-૮-૬૩

સાયકલ મર્ચન્ટ

જન્મ સં. ૧૯૭૭ પરછેગામ

અહિંસા

અહિંસા અહિંસા અહિંસા જગાવો;
મહાવીરની આજ્ઞાને દીલે વસાવો-એ ટેક
જીવહિંસા કોઈ કરશે નહિ,
કોઈ જીવોને હણશે નહિ.
જીવો અનાથ ગરીબ પશુના જન બચાવો. અહિંસા ૧
જીવો તમે ને જીવવા દો;
સુખ આપીને સુખ લીઓ.
જીવો જગતનાં જીવણ ચાહે તેને જીવડો. અહિંસા ૨
દયા રાખી દીનને આપો,
દુખી જીવોનાં દુખ કાપો.
શુભાશિષ એ જીવોનાં લઈ જીવન અજવાળો. અહિંસા ૩
જીવદયાદીન જગમાં પ્રગટો,
જીવદયાની જ્યોતને જગવો,
'અમર' અહિંસા ધ્વજ સારા જગમાં ફરકાવો. અહિંસા ૪

ભાવનગર તા. ૮-૮-૫૩

માનનીય વડાપ્રધાન સાહેબ,

સૌરાષ્ટ્ર રાજ્ય

રાજકોટ

સવિનય,

આજે ‘ભાવનગર સમાચાર’માં સિંહ સિંહણો અને તેના બચ્ચાની ના. સૌરાષ્ટ્ર સરકારે ગીરના વિસ્તારમાં સૌરાષ્ટ્રના જંગલી પશુઓ અને જંગલી પક્ષીઓના સંરક્ષણ ધારા ૧૯૫૨ તળે શિકાર કરવાની મનાઈ કરી છે, આ સમાચારથી અત્યંત આનંદ થયો છે. અને આવા માનવતા મુક્ત અહિંસાની પ્રતિષ્ઠા વર્ધક ફરમાનથી આપશ્રી તથા ના. સૌરાષ્ટ્ર સરકારને હાર્દિક અભિનંદન પાઠવું છું.

૧૫ ઓગષ્ટે જ્યારે ભારત સ્વતંત્ર થયું છે, ત્યારે ભારતમાં વસતા તમામ માનવો-પશુઓ-પંખીઓ પણ સ્વતંત્ર થયા છે. પરદેશી શાસનમાં આ પશુઓએ પણ પોતાના મુંઝે મોઢે બલિદાન આપ્યા છે. કરોડો ગાયો-ભેંસો-બળદો આદી માનવજીવનના સાથીદારો કતલ થઈ ગયા છે, અનેક પ્રાણીઓ કુર શિકારનો ભોગ બન્યા છે.

ભારતની આઝાદી આધ્યાત્મિક શક્તિથી પ્રાપ્ત થઈ છે, અહિંસા-સત્ય-પ્રેમ-સંયમ અને તપ તેનાં સાધનો હતા. એ પ્રાપ્ત થયા પછી ભારતમાં અહિંસાનું શાસન સ્થપાવું જોઈએ, રક્તપાત બંધ થવો જોઈએ અને સાત્ત્વિક આધ્યાત્મિક રીતે આપણું અહિંસા-સત્ય-ન્યાય-નિતીના પંથે બંધારણ હોવું જોઈએ એ જ સાચું સ્વરાજ્ય છે.

જ્યારે હિંદસરકાર તરફથી હિંસાના એક પગી એક ફરમાનો બહાર પડતા જાય છે. પોપટ અને વડવાંગળાને ફળકુંડલો વિનાશ

કરવાના બ્હાને તેને મરાવી નાખવા બે આના અને દોઢ આનો આપવાનું બહેર થયું છે. તે સિવાય પશુધનની કતલ ઉપર ખાસ પ્રતિબંધ આવ્યો નથી. આપણા સ્વરાજ્યનું સ્વાધિનચક્ર ગાય છે, તેની રક્ષા માટે હજી કંઈ ખાસ થયું નથી, આપણી માનવતા ને બદલે સ્વાર્થીભાવનાને પ્રગટ કરતી આવી હિંસાઓ ચાલુ રાખવામાં આવે છે, પરિણામે જનતામાં કંઠોરતા, નિર્દયતા આદિ ભાવો પ્રબળ થાય છે તેનું પરિણામ જેમ પૂજ્ય બાપુજીએ કહ્યું હતું તેમ ‘જે માકડ મારે તે માણસ મારે’ તેવું પરિણામ આવે.

દયા ભાવના કેળવ્યા સિવાય અહિંસાની જ્યોતિ પ્રગટશે નહિં. અને ત્યાં સુધી માનવતા સુખ-શાંતિ આનંદ પ્રાપ્ત થઈ શકશે નહિં આ રીતે અહિંસાના સામ્રાજ્યમાં પાશ્વિમાત્ય હિંસાઓ જ્યારે ચાલુ છે ત્યારે આપણા સૌરાષ્ટ્ર રાજ્યમાં એક પછી એક કાયદાઓ અહિંસાની ભાવનાને પોષણ મળે તેવા થાય છે, તે સૌરાષ્ટ્રની શાન વધારવામાં અત્યંત ઉપયોગી થશે.

આપણા સૌરાષ્ટ્રમાં ગોવધબંધી-પશુધન રક્ષણ વિગેરે કાયદાઓ થયા છે અને પશુ ઉછેર માટે ખાસ ખાતુ ચલાવવામાં આવે છે. પરંતુ જ્યાં સુધી આપણા પ્રદેશમાંથી નિકાશ થવાની છૂટ રહેશે ત્યાં સુધી આપણો વિકાસ અપૂર્ણ રહેશે. આપણું સુધારેલું પશુધન સૌરાષ્ટ્ર બહાર જઈ મુંબઈ આદિ સ્થળે કતલ થઈ જવાનું. થોડા વખત પહેલાં છાપામાં વાંચ્યું હતું કે, પાલીતાણા ડીસ્ટ્રીક્ટમાંથી જાતિવંત ભેંસો સૌરાષ્ટ્ર બહાર નિકાસ થાય છે, આનું પરિણામ આપણને નુકશાનમાં આવવા સંભવ છે.

આપશ્રીની દીર્ઘદષ્ટિ સૌરાષ્ટ્રને નંદનવન બનાવવાની ભાવનામાં સૌરાષ્ટ્રના ચાર પાયા ગાય-ગોવાળ-ખેતી અને ખેડૂતનું રક્ષણ

કરી મજબૂત કરવામાં આવશે તો ભારતમાં સૌરાષ્ટ્ર એક કલગી-
૩૫ શોભશે.

ભારતવર્ષમાં સર્વ માનવો અને સર્વ પશુ પંખીઓ સ્વતંત્રતાનો
આનંદ અને સુખ ભોગવવા ભાગ્યશાળી થાય, લોહીનું ટીપું પાડ્યા
સિવાય મેળવેલી આઝાદી લોહીની સરિતાઓથી નહિં પણ અહિંસાથી
અખંડ રહે, તેવી ભાવના સ્વાતંત્ર્ય દીને ભાવવા સાથે ફરી આપશ્રીને
તથા આપણી માનનિય સૌરાષ્ટ્ર સરકારને અભિનંદન આપી વીરમું છું.

લી. આપનો

અમરચંદ માવજી શાહ

મહુવા તા. ૧૬-૧૦-૫૧

ભાઈશ્રી, અમરચંદભાઈ

ધર્મનું રક્ષણ કાયદાથી નથી થતું, પ્રત્યેક માનવીનો શો ધર્મ
છે, એ જ જ્યાં સુધી ન સમજાય ત્યાં સુધી કાયદો શું કરી શક-
વાનો છે? જે મેં પોતે જોયું છે કે ગાયને આપણે કેવી કૂર રીતે
સાચવીએ છીએ? એવા હિંદુ ધરો મેં ધણા જોયા છે. એટલે આવી
કૂરતા કરવા કરતાં બહેતર છે કે, એને એ દુઃખમાંથી મુક્ત કરવી.
અલખત ગૌરક્ષાથી જ દેશ ઉંચો આવે તેમ છે. એટલા માટે તો
પૂ. બાપુજીએ કટલાયને ગાયનું જ દૂધ ઘીનું વૃત લેવડાવ્યું છે કે
કોઈ રીતે ગાયનું રક્ષણ થાય, પણ આપણે રક્ષણ ક્યાં સુધી કરીએ
છીએ? જ્યાં સુધી એ બિચારી આપણને દૂધ આપે ત્યાં સુધી.
આપણા સ્વાર્થને માટે રક્ષણ કરીએ છીએ કે આપણો ધર્મ છે માટે?
એટલે બાપુ કહેતા કે ગૌરક્ષા એ તો પ્રત્યેક માણસનો ધર્મ હોવો
જોઈએ.

મનુબહેન ગાંધી

ખોરાક અને ખેતીવાડી ખાતુ (સૌરાષ્ટ્ર રાજ્ય)
રાજકોટ તા. ૩-૩-૫૦

શ્રી અમરચંદ માવજી શાહ

જયહિંદ સાથે આપનો માનનીય વડાપ્રધાન શ્રીને સંબોધા-
યેલો તા. ૧-૬-૫૦ના પત્રના જવાબમાં જણાવવાનું જે આપે
“ પશુપાલન ” માટે જે જે સુચનાઓ કરી છે તે બદલ સરકાર
આપનો સાદર આભાર માને છે.

-મદદનીશ મંત્રી

ફીનાન્સ મીનીસ્ટર (ઇન્ડિયા)
ન્યુ દિલ્હી તા. ૬-૩-૬૩

બાઈશ્રી અમરચંદ

“ તમારો તા. ૧લીનો પત્ર મળ્યો. ૧૯૩૫-૩૬માં ડોંખી-
વલીમાં લોકમાન્ય ગૌશાળાની મારી મુલાકાત યાદ કરી તમે
ગોસંવર્ધન અંગેના તમારા વિચારો તમે દર્શાવ્યા છે. આ
પાયાની વાત છે અને આપણી ખેતી સાથે ‘ ગોપાલન ’ કયા
સિવાય આપણે એ બંને ક્ષેત્રે પ્રગતી કરી શકવાનાં નથી.

આ બાબતમાં કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારો હવે જાગૃત
બનતા જાય છે ”

-મોરારજી દેશાઈ

અન્ન સ્વાવલંબન અને

ભારત-ભાગ્ય નિર્માતા માનનિય પૂજ્ય લાલબહાદુર શાસ્ત્રીજીએ ભારતીય સંસ્કૃતિ જવાન' અને 'જય કીસાન'નું સૂત્ર નવનિર્માણ કરવાનું મહાન યશસ્વી કાર્ય જવાનો આઝાદીનું રક્ષણ કરે, કીસાનો રક્ષણ કરે. પરદેશથી અનાજ આવે અને અન્ન મળે એ પરાવલંબન-પરાધિન દશનાખવા અને સ્વાવલંબન પ્રાપ્ત કરવા ભારત છે, તે ભારતની સ્વાધિનતાનો સૂર્ય-સોય થવાનાં પગરણ છે. વરસોથી હું લખતો ખેડૂત-ગાય અને ગોવાળ આ ચાર પાયાથી મજબૂત થશે. ભારતની સ્વાધિનતાનું પશુઓ દ્વારા સલામત બનશે. ગાયો-ભેંસો દૂધ, ઘી, છાશ, માખણ આદિ તથા ખાંડ બળદો દ્વારા ખેતી થશે. પરંતુ આ બાબ અઢાર વરસે સન્મતિ સૂઝી છે અને માશાસ્ત્રીજીની દરમ્યાનગિરીથી ચોથી પંચ કરવામાં આવેલ ફેરફારોમાં રૂ. ૬/૩ કતલખાના, રૂ. ૯૮/ લાખના મધ્યમ કતલખાના નાના કદના ૧૨૮ કતલખાના, નવી મટન મારકેટ અને ૨૫૦ લાખના હુ

